

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . 8 frt
Fél évre . . . . . 4 „
Negyedévre . . . . . 2 „
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Felekezeti ügyeink. Irta: Szabolcsi Miksa. — A reakció árnyéka. Irta: Timár Szaniszló. — A pesti hitközség évi jelentése. Ösmerteti: Haber Samu. — Márczius 15. — A országos izr. közalap fölhívása. — Hírek. — Közgazdaság — Hirdetések. A mellékleten: Izr. községkerületi elnökök gyűlése. — Bánffy báró beszéde. — Gyöngyszemek a talmudból és midrashból. — (Vers rabbi Meirtól) Fordította: Roboz Andor. — DohánypéNZ. Irta: Hazai Hugó.

Naptár:

Vasárnap (1898. márczius 27.) 5658. Nisan hó 4-ike. Hétfő 5-ike. Kedd 6-ika. Szerda 7-ike. Csütörtök 8-ika. Péntek 9-ike. Szombat Sabosz-hagodól (Peszach ünnep előtti szombat). 10-ike. Hetiszidra: Czav (Mózes III. könyve 6., 7. és 8. fejezetei.) Haftóra: »V'orvo la-Hassém minchasz J'huda vi-Rusolojim . . . . (Malachi 3. fejezete 4. versétől a 24. versig.)

Felekezeti ügyeink.

»Jogok élvezésére rendes körülmények közt nem szokták kényszeríteni az embert. Sem egyeket, sem testületeket. A kormánynál semmi akadály, hogy a zsidóság megkapja az önkormányzati jogot csak úgy, mint a protestáns felekezetek, természetesen törvényes szervezet alapján, — de ha egyszer maga a zsidóság nem akarja? Tudom, hogy a haladó része igen is vágyódik utána és hogy még ma is a törvényesen egybehívott 1868-iki kongresszuson az összes zsidóság képviselőitől alkotott szervezethez ragaszkodik. Törvényes alapokon akar állani s azért azokra helyezkedik, melyek legalább törvényesen alkottattak, ha szentesítést nem is nyert az a szervezet és úgy, mint kontemplálva volt, nem is lépett életbe soha. De mit használ mindez, ha épúgy, mint az első kongresszus után, a zsidóságnak tán nagyobbik fele azt mondja ma is: nem kell a szervezet, nem kell a rend, nem kell a törvényes autonomia? Hisz ezek mind jogok, melyekért a felekezetek századokon át küzdöltek és miket rájuk erőszakolni nem szoktak. Hisz a törvényes organizáció, az autonomia nagy erő és nagy szabadság.«

»Mondom, a kormánynon nem mulik. Megadja a zsidóságnak az autonómiát, de előbb hadd akarja maga a zsidóság. Megadni azoknak, akik akarják és ráoktrojálni a többire, azt nem lehet, mikor az a többi hangosan tiltakozik az áldás ellen.

Csak egy ut volna, mely meghozhatná azoknak, akik akarják. Az az ut, melyre épen az autonómiára vágyódók nem akartak lépni soha, mert az orthodoxiával szemben épen ők hirdették mindig a zsidóság egységét. Erre az utra ennél fogva (a schismára) a haladók nem is fognak lépni, akármilyen előnyök, akármilyen jogok kedvéért sem.«

»Az autonómiára tehát egyelőre a zsidóságnak semmi kilátása. De nem is tudom, miért törlik utána magukat annyira ép azok, kik az autonómiát végtére is nem nélkülöznek olyan nagyon? A községeknek megvannak a statutumaik, a községekben rend van és a községek nagy része szépen fejlődik. Vannak kerületi gyűléseik, vannak kerületi bíróságaik, érdekeiket a kormánynál képviseli hathatósan az országos iroda, mely ha szükségét látja, reparal, javit az intézményeken, hogy a viszonyoknak kellően megfeleljenek: mit akarnak hát? Az önök községeit nem dulja harc, czivódás, széthuzás; hisz alig veszik igénybe a kerületi bíróságokat; önök ezeknél fogva könnyen várhatnak. Vigyék tovább szépen a maguk dolgait, idővel majd csak elsimulnak az ellentétek orthodoxok és haladók között; sőt azt hiszem, részben máris elsimultak és ha majd egyet-értének, akkor lehet beszélni zsidók autonómiájáról.«

Előkelő magyar politikusnak a szavait rekapituláltam itt, miket a héten többek jelenlétében a képviselőház folyosóján e sorok írójához inté-

zett, s a mikhez alig van valami hozzátenni valónk.

Igaza van minden pontban, de leginkább — fájdalom! — abban, hogy egyelőre semmi kilátásunk a felekezeti autonomia megszerzésére. Egyelőre csak azon lehetünk, hogy a meglévőt megtartsuk, intézményeinket fejlesszük, erősítsük, gyarapítsuk és ha itt-ott tatarozásra szorul az épület, azt lelkiösmeretesen ki is tatarozzuk.

Ezek a szempontok tetszenek ki az országos irodának a kerületi elnökök gyűlése elé f. hó 21-ikén terjesztett jelentéséből is. Nem adja föl az álláspontot; de a küzdelmet az autonómiaért egyelőre csak markirozza. Annál nagyobb ügyet fordít ugyszólván a mindennapi gondokra. Résen van, figyelmeztet, tanácsol fölfelé és lefelé és ebben az irányban igaz érdemeket szerzett csak az utóbbi időben is.

A máshelyütt közölt jelentésnek nem egy olyan pontja van, mely a központi hivatalnak hűségesen teljesített őrálló föladatáról tesz tanubizonyságot. Ilyen különösen az országos irodának az a törekvése, hogy az egyházpolitikai törvények folytá: bekövetkezett bizonyos irányu züllésnek gátat vessen az által, hogy az *anyakönyvi kerületek helyébe »rabbisági kerületek«* lépjenek. Ha az anyakönyvi kerületek adózása alul némely községek és némely hivek kivonni óhajtják magukat azzal a megokolással, hogy van nekik állami anyakönyvük, a felekezetre semmi szükségük: nem fogják azt akarhatni akkor, ha többé nem az anyakönyvezetőről, hanem a rabbiról lesz szó. Állami rabbijuk még nincs a hiveknek. A rabbisági kerület egyszersmind a rabbit teszi meg a hitközségi képzésnek kriteriumává, a főnnálló hitközségek központjává, ami felekezeti szempontból igen helyes dolog és tulajdonképpen nem más, mint a rabbinak visszahelyezése őt megillető régi jogaiba

Fölötte érdekes az országos iroda álláspontja a papi segéyről szóló törvényjavaslat dolgában, amennyiben az a zsidó papokat illeti. Szerinte anyagilag előnyesebb volna a rabbikra nézve az *előidőgi segélyezés módjának fönn tartása* továbbra is, amely segélyezés, ha törvénynyé válik a javaslat, előreláthatólag meg fog szünni. Igaz, hogy a törvényjavaslat indokolása 91.136 frtra becsüli a rabbiknak juttatandó segélyt, csak hogy ez az összeg azon a föltevésen alapszik, hogy a bejelentett 303 rabbi, kiknek a fizetése kisebb 800 frtnál, mindnyájan megkapja a fizetés kiegészítését. Azonban ennek betette az ajtót a törvényjavaslat 4. §-a, mely megállapítja a kvalifikációt.

Mindjárt a törvényjavaslat benyújtásakor megirtuk, hogy a rabbik vajmi kevés hasznát veszik a kormány intézkedésének. A rabbiknak,

kik érettségét tettek, theológiát végeztek, alig tiznek a kivételével, megvan a 800 frtjuk, a kisebb fizetésű orthodox rabbik pedig, hol tettek volna érettségét? A pozsonyi, nagyváradi és a többi jesiba nem követel ilyet tanulóitól. A 91.136 frt az orsz. iroda számítása szerint 7735 frtra zsu-gorodottak össze, (mi főképen az előirt kvalifikációval nem rendelkező papok fizetésének 400 frtra való kiegészítésére megy rá), de ennél nagyobb összeget fordítanak ma a rabbik segélyezésére az iskolaalapról. Az orsz. iroda mindamelllett üdvözli a törvényjavaslatot, először, mert belőle is a felekezetek közt való *egyenlőség* elvét látja kiemelkedni; másodsor azért, mert reméli, hogy a jövőben azok a községek is, melyek eddig nem tették, rajta lesznek, hogy iskolákat végeztek, mivel rabbikat alkalmazzanak, mi nagyban előbbre viheti sok visszamaradott község haladását, ugy a magyarság, mint az általános miveltség dolgában.

Még csak egy megjegyzés a kákán csómot kereső, bizonyos jóbarátok szemforgató, örökös kapczáskodásának jellemzésére.

Ahogy a törvényjavaslat napvilágot látott, kárörömmel mutattak rá állítólag csak a felekezet érdekét és tekintélyét szem előtt tartó kritikurak, hogy ime, ez a mi központunk tekintélye! A többi felekezeteknél az illető felekezet *hatósága* folyamodik a lelkészek fizetésének kiegészítéséért, míg a zsidókra vonatkozólag a törvényjavaslat indokolása a hitközségeket nevezi meg folyamodóknak. Hja! a mi központunk nem hatóság! Érdekes már most, mit mond erre vonatkozólag az országos iroda jelentése. A törvényjavaslat eredetileg őt és a közvetítőbizottságot (az orthodoxok részéről) jelölte ki a zsidóság hatóságaiként. Az országos iroda azonban nem akarva »hogy szervezetünk mostani tarthatatlan állapota országos törvényeinkben nyomott hagyjon« *maga kérte*, hogy felekezetünknel a rabbik fizetésének kiegészítéséért csak a községek folyamodhassanak.

Sz. M.

A jelentést, szintugy a kerületi elnökök gyűlésének lefolyásáról szóló tudósítást a mellékleten adjuk.

A reakció árnyéka.

Azok, a kik a »megváltást« és »fölszabadulást« tartják szem előtt, mondván, hogy ez a két fogalom a *reakcióban* fedezhető föl, »elérkezettnek látják az időt« a zászlóbontásra. Jöjj hát, reakció szent eszméje — kiáltják — mutasd meg a hatalmat! Bizonyítsd be, hogy nem a szellemi egyesülésben van meg a boldogság, hanem a különválásban. Vagy nem akkor halad-e előre serényen a nemzet szekere, ha ugyanannyian húzzák eölről, mint a mennyien az ellenkező irányban

rántják visszafelé? A fizikai törvények, a melyek ezt tagadják, nem alkalmazhatók a nemzeti boldogság munkájára. A közös akol és közös pásztor nevezetű fönséges és halhatatlan tanítás, a mely éppen úgy szól az egész emberiségnek, mint az egyes nemzeteknek, egyelőre hadd menjen feledésbe. A reakció fogalmában benne van a gyűlölködés és visszavonás eszméje, a mely azt tanítja, hogy ne engedjünk mindenkit közel férközni a lelkesedés forrásához. A kik a nemzet jólétén közreműködni, a közös munkában legjobb tehetségeik szerint résztvenni akarnak, a kik készek hozzájárulni az áldozatokhoz, a melyeket a nemzeti eszme megkíván, azok ne csatlakozzanak a reakcióhoz.

Vannak, a kik a társadalmi és politikai ferdeségeket, minden megnyilatkozásaival együtt, a közszellemre szeretik háritani. »Benne van a levegőben« — mondják — és a magyarázatot elfogadva vágtnak tovább a »kor szellemé«-vel. Pedig hát, bocsánatot kérünk, talán még sem lesz jó, ha minden félszagséget, bajt, huzavonát rákenünk a társadalomra, a melynek széles háta van és sok minden ráfér. Vannak ferdeségek, a melyeknek forrása az *egyénekben* volna föltalálható, ha egy kis fáradtsággal és semleges jóakarattal keresni méltóztatnának. Vannak pártpolitikai és társadalmi baklövések, a melyeket egyes szellemek idéznek elő, nem pedig a kor szelleme, a mely mindig olyan, a milyennek magyarázni óhajtják.

Egy elmés szónok a képviselőházban a reakció szónak értelmezésébe bocsátkozván, kijelentette hogy ez annyit tesz, mint »ellenhatás«. És tovább füzvén a magyarázatot, a keresztény ellenhatásról tett említést, füszerelve azt jó mondásokkal és diskánt hangon mondott szellemi szírporkákkal. Persze más értelemre és konzekvenciára jutott, mint a mit a keresztény reakció tulajdonképen kifejez. A keresztény reakció alatt a szeretet és béke eszméjét értik azok, a kik a vallás szent fogalmát tiszteletben tartják, legyenek azok keresztények, vagy zsidók. A keresztény reakció nem a háborút hanem a békét hirdeti, ha a szó nemes értelmét keressük. A keresztény szellem megengedi az amalgamizációt, a csatlakozást a közös érdekekhez; ez a szellem járhatóvá teszi az utat a közös forrásokhoz, a hová a szomszások milliói törekszenek; hiv és nem utasít vissza; szeret és nem gyűlöl; kibékít, de nem veszít össze. E szeretet világosságában, a mely gyújtva és hódítva járta be a világot, elenyésznek a vallási különbségek és az imák egygyé olvadnak össze és megengedi, hogy az emberiség és hazafiasság munkájában mindenki egyformán résztvehet.

De ha az ellenhatás szükségességét hangsúlyozzák, miért mondják, hogy ennek a régi vallási gyűlölködésben kell megnyilatkoznia? Nincsen más elem ebben a hazában, a mely kihívja az ellenhatást? Nem vérzik-e sok sebből a nemzet szive? Nem sorakoznak-e külön a társadalmi osztályok s a fényűzés és nyomor élesen megvilágított képei nem tolulnak-e a szemek elé? A mit

a pörölyök és veres zászlók hirdetnek, a mit a tömegek kiáltozása és panasza igazán a kor szellemét hirdető oszlopokra irt, vajjon nem a szó nemes értelmében fölfogott keresztény reakciót involválja-e? Mi más, mint a vallás *békitő* szelleme egyenlítheti ki a roppant ellentéteket, a melyek a társadalom kebelében fölmerültek? Soha nagyobb szükség nem volt erre a békitő szellemre, mint most, a mikor új társadalmi tanok hirdetői járják végig a tömegeket és a fölhalmozott gyúanyagot föl is akarják gyújtani. Soha a szeretet és egyesülés ideálját nem szomjazták a népek úgy, mint most, amikor az osztályok farkasszemet néznek egymással és mindegyik osztály támadó és védő álláspontra helyezkedik egyszerre, nem tudván, mikor van szükség támadásra, mikor a védelemre.

És ebben a különös, harcsmorajtól hangzó korban »elérkezettnek látjuk az időt« kijelenteni, hogy a reakció szükséges, de nem a jelzett értelemben, hanem a vallási ellentétek elmérgesítésére. Szebb és dicsőbb parancsolatot olvas ki a keresztény a maga vallásából, mint a harc és gyűlölet ígését ilyen időben úgy, mint minden időben. Nem azt olvassa ki, hogy a kisebbségben lévő felekezeteket üldözni, hanem azt, hogy az emberi jogot és méltóságot védelmezni kell, ha emberről van szó, akármily felekezethez tartozik is.

De a hazafiasság ideálja is azt hirdeti, a mit a vallás, hogy válságos, vagy nem válságos időben, figyeljünk jól, a mikor az ember szól az emberhez és forduljunk el, ha a *gyűlölet* szól a *gyűlölethez*. A hazafiasság tiszta oltárán közös tüztorrások vannak, a melyeknek sugarai mindenkit egyformán melegítenek, a melyeknek fénye megnyilatkozásszerű világosságot ad mindenkinek származási és vallási különbség nélkül, a kik a nyilvánosság felé törekszenek. A hazafiasság is, mint a vallás, az egyesítésre törekszik és nem szétválasztásra. A ki istenét imádja, hazáját és embertársait szereti, az nem keresi elő a korlátokat, a melyek a sötétség századaiban a felekezeteket közt álltak, hanem lerombolja azokat a korlátokat is, a melyek még megmaradtak. Az egy akol és egy pásztor jelmondatát kibővíti azzal, hogy »egy cél« és »egy eszköz«: a *nemzeti jólét célja, a szeretet és béke eszköze*. Ebben a célban és ebben az eszközben találkozhatnak a keresztény és zsidó s ha a nagy munkát végzi, a hazafiasság első, utolsó és egyetlen parancsolata szerint minden vallási különbség elenyészik.

Nem félünk tehát a keresztény reakciótól, akármily értelmet adnak is neki azok, akik »elérkezettnek látják az időt«, hogy bevallják nyiltan, a mit eddig *tagadtak*. A jelszavat kibocsáthatják, de a hazafiasság oltárán, a lelkesedők színében áthasonul az bizonyára olyanná, a milyent az igazi vallásosság követel. Voltak már nagy idők — most ünnepeljük éppen azoknak a félszázados jubileumát — amikor a vallásfelekezetek: keresztények és zsidók egyaránt — résztvettek a közös harcokban, küzdelmekben és diadalokban. A veszedelem óráiban a

a szivek egymás mellett dobogtak és nem kereste senki, hogy a kéz, a mely a kardot markolta, vagy a zászlót megragadta, keresztény, vagy zsidó keze volt-e? A mit a nagy idők fölépítettek, azt a kis idők nem tudják lerombolni; a miért nagy szellemek lelkesedtek, azt kis szellemek nem tudják a nemzet szivéből kiirtani, emléké-ről letörölni, a történelem lapjaiból kitépni. Ott lángol az a multban, örök betűkkel bejegyezve az idők szelle-mében. A ki meglátja, legyen az fenyegető vagy fenye-getett, tisztelettel áll meg előtte, leszereli a gyűlölet fegy-vereit, meghajtja zászlaját és tovább halad az ösvényen, a melyet a roppant példa jelölt neki.

»Isten óvja szép hazánkat még nagyobb veszély-től.« De a minek jönnie kell, az jönni fog és ha a haza eszménye tettere hív, a »reakció« oszlopai ledőlnek, a vallási ellentét elenyészik a gyűlölet szélvészre elől és tömörülni fog keresztény és zsidó egy eszményben, a melynek egy célja lesz: a hazafiasság!

Timár Szaniszló.

A pesti hitközség évi jelentése.

Az előjárósági jelentés, amely a lapunkban már ösmertetett számadatokra támaszkodik, most jelent meg. A mult és a folyó év képe van benne összefoglalva, még pedig nyelvezet dolgában is szépen, magyarosan.

A jelentés érdekesebb része a jövő képe, a prog-ramm, amit követni szándékoznak. És van programja a hitközségnek, még pedig, mint örömmel láthatja min-denki, vallásos programja. Templom és iskola fejlesztése: ezek a jövő föladatai, mindakettő tűzhelye a val-lásosságnak.

A jelentés bevezető része is ezekkel foglalkozik. A jövő nagy föladataul az új templomépítést állítja oda, melyre a folyó évben a pályázati tervek is benyujtan-dók. Az iskolaügynél sajnálattal nélkülözzük, hogy a női preparandia létesítése a programmpontok között nem szerepel; viszont örvendetes jelenséget látunk abban, hogy a középiskolai ifjúság vallásos nevelését polgári iskolájának új, kiegészítő intézményei révén akarja a pesti hitközség a mainál nagyobb mértékben befo-lyásolni.

Iskola és templom mellett a humanitárius intéz-mények megerősítését is teendői közé foglalta a hit-község. Erre a hitközségi tagok és egyes jötevők áldo-zatkésztsége pl. néhai Taub Salamon és Hirsch Klára bárónő bőven nyújtottak módot.

Mint nevezetes momentumot kell kiemelnünk, hogy a hitközség két hórházának igénybevevői között a nem zsidó hitűek nagyobb számban vannak, mint a zsidók. Az egyikben 57, a másikban plane 65% azok száma, kik bár nem zsidó hitűek, a zsidó kórházak emberbaráti munkáját élvezték. Ezt a két adatot bátran oda lehet állítani ellenképül ama állítás mellé, hogy a zsidóhitű tanulók számuknak meg nem felelő arányban lepik el a fővárosi közép- és főiskolákat.

Rekompensatio ez, melyet a szeretet nyújt.

A jelentés egyébként, mivel a számadatok alapján, melyekre támaszkodik, már úgy is méltattuk a pesti hitközség nagyszabású működését, külön méltatásra ez-uttal nem szorul s elég ékesszólón beszélnek a vezetés becsületes és lelkiismeretes munkájáról, meg a tagok áldozatkésztségéről maguk az adatok, melyeket itt a jelentés alapján közlünk:

Oktatásügy.

Abban a fejezetben, melyet a pesti izr. hitközség oktatásügyének ösmertetésére szánt, hivatkozás történik az áldozatokra, melyeket a fejlődő iskolaügy a hitközségtől megkíván; nagyon helyesen jegyzi azonban meg, hogy »felekezeti jövőnk szempontjából bizonyára nincsen gyümölcsözőbb áldozat, mint az, a melyet hitközségünk iskolaügye javára fordítunk.«

Az általános vallásoktatásról szólván, konstatalja a jelentés, hogy czélszerű és sikeres fejlődése érdekében jóformán mindent megtett a hitközség, a mi az adott viszonyok között lehetséges volt s a jövő teendőjének a zsidó vallásoktatás methodikájának megállapítását, vala-mint a helyesebb utakra vonatkozó, időnként szerzett tapasztalatok érvényesítését jelöli meg.

A vallásoktatásra lehetőleg jó tanerőket szereznek s a közép- és polgári iskolai vallásoktatásra 11 tanár áll már rendelkezésre, a kik közül 7 rabbidiplomát is nyert, 10 pedig bölcsészeti doktor. A lefolyt évben két vallástanárt és egy vallástanítót véglegesítettek, nevezetesen Herskovits Dezső drt és Dékány Géza drt, valamint Tóti Józsefet

Az elemi iskolai vallásoktatásban részesülők száma a lefolyt évben 1076-tal szaporodott.

A hitközség tankönyvei Neumann Ede dr. nagykanizsai főrabbi Zsidó Vallástörténet című művének II. részével és Schön Dávidnak saját kiadású imakönyvével gyarapodnak. A sorozatot legközelebb Schön Dávid Bibliai szemelvényei III. kötete és Fényes Mór dr. zsidó szertartástanának átdolgozott kiadásai, valamint több régebbi középiskolai vallásoktatási tankönyv áljavitott kiadásai fogják kiegészíteni.

Az ifjúsági istentisztelet terén a templomi kar helyett meghonosították az ifjúsági énekkarokat. A bar-miczva avatások állandó részeivé lettek a fiuk istentisz-teletének. A középiskolai ifjúság istentiszteletét áttették a Rombach-utczai zsinagóga tágasabb helyiségeibe.

Az elemi héber-iskolák megerősödnek, de a talmud-tóra hallgatósága csökken, ámbár Lustig Susman nyugalomba vonulása folytán modernebb tanerőt alkal-maztak.

A fiúiskola a polgári osztályok számának kiegészi-tésével fokozatosan gyarapszik s a jövőben a vallásos nevelés intenzivebbé tételét is el akarják általa érni oly formán, hogy lehetővé kívánják tenni, miképen tudomá-nyos pályákra készülő ifjak a polgári iskolából átlép-hessenek a középiskolába. A fiúiskolához két középiskolai képesítésű tanerőt, Vajda Ignác drt véglegesen és Braun Salamon dr. rabbit, a ki a vallásoktatásra is alkalmas tanerő, ideiglenesen alkalmazták. A polgári fiúiskola IV. osztálya már 1898/99 tanévben megnyílik.

A leányiskolában is az 1898/99 tanévvel megnyílik a IV. polgári osztály. Ezen iskolában már a folyó tanévre is annyi volt a jelentkező, hogy 6 elemi és 5 polgári iskolai osztályban kellett őket elhelyezni. Ehhez az iskolához is új tanerőt kellett alkalmazni Singer Henrik polgári iskolai tanár személyében Bár a jelentés

a leányiskolák nagy látogatottságát elismeri, arról, hogy a polgári iskolán túl is, tanítónőképzővel a közel jövőben ki akarnák egészíteni, nem tesz említést.

Kiemeli a jelentős vallásoktatásra ügyelő iskolaszéki bizottságok jó szolgálatait és egy, a lefolyt évben létesült új intézményét, az iskola orvosi bizottságot, a melynek *Tenczer Pál* az elnöke és id. *Glass Izor dr.* az előadója.

Az oktatásügy külső terjedelméről a következő adatok adnak számot:

A fiúiskolába járt 770 növendék (tavaly 723), közülök a polgári osztályba 237 (tavaly 180), elemibe 533 (tavaly 543). A 770 növendék közt tandíjmentes 392 (tavaly 377), 129 polgári és 260 elemi iskolai tanuló. Az év elején 284 tanuló 855 tankönyvet kapott a hitközségtől, 17 tanuló pedig 86 tankönyvet a *Kohn Salamon*-féle alapítványból.

A leányiskolába jár 649 növendék (tavaly 522), közülök polgári osztályokba 319 (tavaly 186), elemibe 330 (tavaly 336). Tandíjmentes 381 (tavaly 298), 188 polgári és 193 elemi iskolai tanuló. A leányiskolában 234 növendék 1045 ingyen tankönyvet kapott.

Hitoktatásban részesült összesen 17 324 növendék. A középiskolákban 3509 (tavaly 3302), a polgári iskolákban 2647 (tavaly 2386), közülök 849 fiú és 1798 leány, a népiskolákban 11168 (tavaly 10092), közülök 5561 fiú, 5607 leány.

Talmudtórára járt 98 (tavaly 124), a 4 héber tanfolyamra 272 (tavaly 262). Hitoktatási tankönyvet ingyen 1966-ot osztottak szét.

A hitközség oktatási intézményeit a lefolyt évben összesen 18 743 tanuló vette igénybe (tavaly 17 026, két éve 16 175), köztük 10 661 fiú és 8082 leány.

Az alkalmazott tanítószemélyzet száma 73 (tavaly 66) tanár és tanító. A tanítás heti óraszámja 1490, de csak 746 rendszeresített, 20 talmudtóra és 724 óradíjas, a mi ijesztő nagy szám. Vallásoktatásra hetenként 823 óra, a hitközségi iskolákra 667 óra esik. A középiskolai vallásoktatásra 169 óra (tavaly 153), a polgári iskolákra 118 (tavaly 114), az elemiekre 516 (tavaly 447) kell.

Az oktatásügy kiadásaira a folyó évre 10 395 frttal magasabb összeget kellett előirányozni, részben az iskolák bővítése, részben a személyi kiadások emelkedése folytán.

Szertartás.

A pesti hitközség imaházai és istentiszteleti intézményei nem állanak arányban az ájtatosságban részt venni kívánók számával. Ezt konstatálja a jelentés. Bizonyítja pedig e tételt azzal, hogy a lefolyt évben ismét több pótló imaházat kellett engedélyezni. A nagy templomokon kívül istentisztelet tartatott a Wesselényi-utcai iskolai nagy imateremben, a sip-utcai iskola két imatermében, a ferencz- és józsefvárosi imatermekben, a siketnémák, a kórház és aggok intézetében. Ezen kívül egyesületeknek és magánosoknak 73 engedélyt adtak imatermek berendezésére (1896-ban 62-t); a legtöbb engedély a VII. kerületre szült (35), a VI-ra 15 és a VIII-ra 14. A 73 pótlóimaházban 17 000 ember számára volt hely. A főünnep alatt egyetemi hallgatók számára 800 ember befogadására elegendő helyiséget béreltek istentisztelet tartásához.

A szertartási ügyosztály a jelen évre programjába vette a kántorszemélyzet kiegészítését, a mi az egyik kántor nyugdíjazása folytán vált szükségessé.

A templomok számára többrendbeli istenes adomány folyt be. Lovag *Adler Mór*tól aranyhímzésű peluche poróchesz és egy teljes tóraékszer-készlet. Néhány áldo-

zalkész hitközségi tag adományából egy teljes tóraékszer-készletet és két tórapéldányt szereztek. *Porgesz Bernát* selyem-porócheszt adományozott, *Klein Károly* értékes megillat és *Gutmann Ignác* és neje a Wesselényi-utcai iskolai templomnak bársony-porócheszt. Ime, ilyen a »haladó« zsidóság Budapesten.

Jótékonyosság.

A jótékonyági ügyosztálynak 1897-ben nagyon meggyűltek a teendői. Az 1896. évi 978 írásbeli segélykérvennyel szemben most 1946 érkezett hozzája. A segélyt személyesen kérők száma is szinte hasonló arányban emelkedett. Havi segélyekre 7000 frtot, alamizsnára, adományokra és fűtőanyagra 18 221 frt 90 krt, rendkívüli segélyekre 4490 frt 93 krt és alapítványi kamatokból 3389 frt 99 krt fordítottak szegénygyámolításra. Havi segélyt 127 személy kapott, egyszeri segélyt 2—200 frt-ig 2229. Szenet 790 családnak juttattak.

Husvétii segélyre kiosztottak 20 647½ kg. laskát és pedig 2992 (tavaly 2758) család között. A laska maga 5578 frt 97 kr-ba került, a mennyi a pesti orth. hitközség egész költségvetése.

Széderestén 118 zsidóhitű katonát vendégeltek meg és 36 szegényházi ápolat részesítettek husvétii élelemben, a mire *Kohn Arnold* is gyűjtött

Az ingyenes, illetve mérsékelt díjú esketésért folyamodó 548 pár közül 169-et díjtalanul eskettek, 279-et mérsékelt díjért. Kiházásítási segélyre 27 nagyobb s több kisebb tételben 7701 frtot adtak ki.

A fiúiskolában 261 gyermek, a leányiskolában 165, az izr. tanítóképzőben 30 növendék kapott téli ruhát a hitközségtől. Ezenfölül 6602 népkönyhai jegyet — 2500-at az izr. tanítóképző növendékei számára — osztottak ki szegény diákok között. Végül a gleichenbergi kórházban 18 beteget helyezett el a pesti hitközség.

Ösztöndíjakra a rendelkezésre álló alapokból szintén tekintélyes summákat költöttek el, támogatván így tudományos, művészeti, ipari sőt földmives pályára készülő és arra érdemes szegénysorsu fiatalságunkat. Ezen ösztöndíjak között van 7 és 800 frtos is (*Freystädter* alap).

A rendelkezési alaphoz segélykérő hitközségeket és fűrdőhelyek kórházait is támogatják s mivel a rendelkezési alap az igények fedezésére kicsinynek bizonyul, a folyó évre az előjáróság eme alap bővebb dotálását méltán kéri a hitközség képviselőtestületétől.

A hitközségi alapítványok főképpen néhai *Taub Salamon* hagyományaiból jelentékeny mértékben szaporodtak. A *Taub* tisztán felekezeti hagyományai is közel 300 000 frtra rúgnak. Jelentékeny alapokkal bővült azután a *Bródy Adél*-féle gyermekkórház (21 000) frt, a templom építési alapja, az ösztöndíj alapítványok (néhai *Abelles dr.* 10 200 frt), a kórház alapja stb.

A hitközség fölügyelete alatt álló, de egyébként bizonyos autonóm jogkörben működő jótékonyági intézményekről egyébként külön fejezetekben ad számot a jelentés. Ezt a beosztást követve a pesti hitközség egyes jótékony intézményeinek 1897 évi áldásos működéséről a következőket írhatjuk:

Bródy Adél gyermekkórháza.

A pesti hitközségnek ezt az új, nagyobb szabású emberbaráti intézményét 1897. évi április havában nyitották meg. Azóta 1897. év végeig 4138 beteg gyermek vette igénybe az orvosi segélyt. Közülök bejáró 4018 (zsidó 1407 = 35%, más vallású 2611 = 65%). Számos betegnek az intézetten kívül rendelték a hitközség

költségén. A bejáró betegek közül 2812 a belgyógyászati, 587 a sebészeti és 619 a szemészeti osztályon fordult meg. Az összes rendelések száma 12019.

A kórházban 385 fekvő beteget ápoltak (zsidó 197 = 51,2%, más vallású 188 = 48,8%). A fekvők közül 247-et a belgyógyászati, 75-öt a sebészeti is 63-at a szemészeti osztályon ápoltak. A fekvő betegek közül fizetett 98 (52 zsidó, 46 más vallású) ingyen ápoltak 287-et (zsidó 145, más vallású 142). A fekvő betegek 10032 ápolási napot töltöttek az intézetben.

A kórház összes kiadásai 22,322 frt 13 kr-ra rugtak, befolyt ellenben összevissza közel 2000 frt. Egy fekvő beteg ápolása 57 frt 18 $\frac{1}{2}$ kr-ra került, naponként 2 frt 20 kr-ra, holott a díj csak 60 kr.

A kórház gazdasági ügyeinek vezetését Keppich Lipót volt szíves elvállalni.

A kórház orvosi szolgálatát 1 fő, 2 osztály, 1 al és 2 segédorvos végezte. Kivülök 16 orvos, aki tanulni járt a kórházba, segédkezett. A belügyminiszter ingyenes diftéria vérsavót bocsájtott az intézet rendelkezésére.

A folyó évben a gyermekkórház munkálkodási körét tetemesen ki akarják bővíteni. A rendelkezésre álló 81 ágy közül 40 fertőző betegek számára való; mivel pedig ezeket a fertőző betegnek való ágyakat csak időről időre veszik igénybe, ennél fogva a főépületnek még igénybe nem vett helységeit teljesen berendezik más betegek számára.

Az új intézetet, mint annak idején megírtuk, bel- és külföldi szakkörök, kormány és helyhatóságok többször tüntették ki látogatásukat.

A pesti hitközség kórháza.

Ebben a másik humanitárius intézményben 1897-ben 1530 fekvő beteget ápoltak; a belgyógyászati osztályban 753-at, a sebészeti 536-ot, a szemészeti 241-et. Az 1530 beteg, akik közül 241 nem zsidó, 35,124 ápolási napot vett igénybe.

A bejáró betegek száma a belgyógyászati osztályon 5002, a sebészeti 2969, a szemészeti 7069, összesen 15,040 volt, kik közül 57% (8583) nem zsidó. A fekvő és bejáró betegek összesen 16,570-en voltak.

A rendelő orvosok 2048 betegnek rendeltek 15,583 esetben, úgy, hogy az összes kórházi ambulancia 17,088 betegre, 70136 rendelésre terjedt.

A szegények kezelésével megbízott 4 orvos 5854 beteget (1442 fekvő és 4412 járó) kezelte.

A kórházi és szegényorvosi intézmény tehát 24,472 betegre terjedt. A csekély apadás, mi a kórházi intézmény igénybevételénél mutatkozik, onnan állott elő, hogy a beteg gyermekek most a Bródy Adél-féle kórházban ápolatnak.

A kórház összes kiadásai 69,291 frtra rugtak. Egy egy ápolási nap 1 frt 97 kr-ra került.

A kórház orvosi szolgálatát *Stiller* Bertalan dr., egyetemi tanár igazgatása alatt 3 fő-, 3 rendelő-, 3 al és 2 segédorvos teljesítette, sok orvosgyakornok segédletével. Az orvosi személyzetben változás is történt, *Róssa* Felix drt alorvossá, *Balog* Lajos drt, segédorvossá választották, míg a sebészeti osztályon *Rozenak* dr. alorvost és *Fried* Dániel dr. segédorvost egy évre megerősítették. A folyó évre a szemészeti osztályon új gyakornoki állást szerveznek.

A kórházi bizottság elnöke *Keppich* Lipót, a gazdasági ügyek vezetője *Adler* Gyula és *Mandel* Ignác z. I. voltak.

Fiuárvaház.

Ez az intézmény *Deutsch* Jakab elnöklete alatt fejlődött tovább. A szünidei üdülőhely Tahiban már a lefolyt évben szolgálta rendeltetését, miután kellőképpen átalakították. Miután *Schwarz* Arthur dr. egyetemi m. tanár az intézetnél viselt orvosi tisztségéről leköszönt, helyébe *Deutsch* Ernő drt. alkalmazták. Az intézetben elnöke nevét viselő kör is működik, amelynek az intézet volt növényeinek a tagjai. Ez a kör helyközvetítéssel, tagjai anyagi segélyezésével foglalkozik.

Az intézet munkaerejét *Hirsch* Klára bárónő 40,000 frtos új alapítványa megyarapította.

A fiuárvaháznak a lefolyt 1897. évben 144 növendéke volt, 20 új. A növendékek közül 72 az intézet elemi iskolájába, 27 polgári iskolába, 6 keresk. akadémiába, 3 gymnasiumba, 8 reáliskolába, 2 alsófoku ipariskolába, 3 iparművészetibe, 3 egyetemre járt. Kár, hogy gazdasági iskolába egyet sem járatnak a növendékek közül, holott a tahi birtokon is lehetne ebben az irányban valamit tenni.

A fiuárvaház bevételei 84,883 frt 07 kr-ra rugtak, kiadásai 38,713 frt 20 kr-ra. A vagyon 849,953 frt 61 kr. az alapokkal együtt; az árvaházi tőke 664,575 frt 92 kr. A Fochs alap maga 84,974 frt 26 kr-ra rug.

A fiuárvaház egy-egy növendékének eltartása 146 frt 50 kr-ra került.

Izr. siketnémák orsz. intézete.

Ez az intézmény, mely tudvalevőleg *Deutsch* Sámuel elnöklete alatt álló vezérbizottság vezetése mellett működik, az 1897/98 tanévben 102 növendéknek nyújtott otthont, akik közül 8 nem zsidó. Az 1896/97 tanévben csak 96 volt a növendékek száma. A folyó tanévbeliek közt csak 20 budapesti, míg 82 az ország egyéb vidékeiről való.

Az intézet anyagi erejét *Hirsch* Klára bárónő 25,000 frttal gyarapította.

A tanító személyzet az intézeti igazgatón kívül 5 tanítóból és 3 tanítónőből áll, akik 8 csoportban teljesítik az oktatást.

Az iskolaév végével 12 növendék hagyta el az intézetet és 18-at vettek föl.

Iskolaorvosnak a leköszönt *Ernhaft* Rezső dr helyébe *Deutsch* Ernő drt választották.

Az intézet bevételei 30071 frt 91 kr-ra, kiadásai 24561 frt 82 kr-ra rugtak. A vagyon 527,491 frt 74 kr, melyből 446,355 frt 34 kr alapítványi tőke.

Az iskolában egy-egy növendék ápolása 255 frt 85 kr-ra került.

Nyugdíj intézet.

Ez intézmény bevételei 1897-ben 19395 frt 65 kr-ra, kiadásai 17854 frt 86 kr-ra rugtak. Vagyon 165417 frt 36 kr. Nyugdíjat a lefolyt évben 34-en kaptak.

Az intézmény megerősítése végett úgy a hitközség, mint a chevra kadisa fölemeltek az évi járulékot.

Hitközségi kezelés.

A hitközség 1897-évi pénztári kezelése 37412 frt 89 kr. fölösleggel eredményezett s az alapítványok a Taub Salamónéin kívül 62631 frt 99 krral gyarapodtak. Kultusz járulékot 1897-ben 12600 hitk. tag fizetett (303-mal több mint 1896-ban) Az év végén tartott chevratag-fölvételek alkalmával 769 új hitk. tag jelentkezett, akik 13895 frt felvételi díjat fizettek és 2021 frtot adakoztak.

Kultuszjárulékok czimén 1897-ben 162,679 frt 50 kr folyt be.

A *gazdászati* ügyosztály jelenti a templomépületen, a zsinagógán, a fiu és leányiskolában tett tatarozásokat és kisebb beruházásokat.

A hitközségi hivatalok is derekasan működtek. Elintézésre beérkezett 2719 ügydarab és kiadták 9772-t. Volt 20 előjárósági, 29 ügyosztályi és bizottsági, 12 iskolaszéki, 5 választmányi, és 1 közgyűlés.

A rabbinaturáról szóló jeletésben midenekelőtt Pollák L. rabbi jubileumáról adnak számot, a meleg előismerés hangján. A rabbinatus 8 házasságot bontott fel és 7 chaoticat adatott. Hivatalos bizonyítványt 71-et adott ki és 312 ügydarabot intézett el. Zsidó vallásra 61 egyén tért át, 29 csak visszatért. A zsidó hitből való kitérést aránylag igen sokan jelentettek be: 72 férfi és 53 nő, összesen 125 (tavaly 120).

Az anyakönyvi hivatalnál bejelentettek 3803 születési esetet (tavaly 3679); esketés volt 930 (tavaly 847), haláleset 1884 (tavaly 2028.)

A jelentés megemlékszik továbbá Brill Sámuel Löw elhunytáról, szép szavakkal adózván emlékének s egyuttal azt az indítványt terjeszti elő, hogy helyének betöltéséről gondoskodjanak.

Szépen bucsuztatja el továbbá e jelentés Reusz Károly, chevra kadisa, elnököt, Beer Bertalant, *hevessy Bischitz* Dávidot, *Konody* Bertalant, *Synayberger* Ármint, erényi *Ullman* Sándor drt s a folyó évben elhunyt *Leitersdorj*er Lipótot, és dr. *Feuer* Dávidot.

A folyó évi szükséglet, amint már rég megirtuk 459146 frt 49 krral, a fedezet pedig 455863 frt 18 krral, tehát 3283 frt hiánynyal van előirányozva. H. S.

Márczius 15.

— A szabadság ünnepéről a héten is sok tudósítás érkezett hozzánk, hirt adván arról a bensőségről, melylyel a magyar zsidóság a nemzet ünnepében osztozott. A tudósítások egy jó része arról számol be, hogy a közös ünnepségeken, a melyeknek felekezeti jellege nem volt, minő részt vettek hitfeleink. Ezekről nem adhatunk tudósítást, mert a nemzeti ünnepek más felekezetű résztvevői megnehezthetnének azért, hogy róluk nem emléksznünk meg. Így tehát csak sommásan végzünk ezekkel és jelezük a főlemelő tény, mely méltó az *egyenlőség* ünnepnapjához. Az újabb közölhető tudósítások a következők:

A **bajai izr. hitközség** méltó módon ünnepelte meg márczius 15-én a szabadságünnep ötven éves jubileumát. 11 órakor a fényárban uszó templom minden zuga zsufolásig megtelt. Legelőször a templomi énekkar a főgymnasiumi izr. diákok egynehány tagjának segítségével a Hymnuszt énekelte, melyet az udvaron álló tüzlőtői zenekar kísért. Azután *Adler* Lipót dr. főrabbi lélekemelő hazafias ünnepi beszédet mondott. Tartalmas beszédében párhuzamot vont a zsidók (Peszach) szabadság és a reá következő törvényadás ünnepe — és a márczius 15-iki, valamint a reá következő április 11-iki törvényadás ünnepe között. **Remek imával végezte** magasröptű beszédét. Az ünnepély végével az énekkar szintén zenekisérettel elénekelte a Szózatot. Az énekrészekről *Berger* főkantor gondoskodott.

Székesfehérvárott, a nagy naphoz méltóan ünnepelte meg a zsidóság márczius 15-ikét. Dél előtt 9 órakor vette kezdetét az iskola ünnepélye a község disztermében szépszámu közönség jelenlétében. *Steinherz* dr.

főrabbi lelkes megnyitó beszéde után hazafias dalok és szavalatok következtek. Különösen nagy tetszést aratott *Fodor* Mórné tanítónő »Az elemi oktatás 50 éves fejlődéséről« című szép felolvasásával. — 11 órakor azután zsufolásig megtelt a díszesen fellobogózott templom. A közönség közt feltűnő nagy számban voltak a más vallásuak. Mikor a megyei és városi hatóságok képviselői is megjelentek a templomban, *Merson* Simon főkantor csinosan előadott bevezetője után következett *Steinherz* Jakab dr. főrabbi nagyszabásu, igazi hazaszeretettől áthatott, remek ünnepi szónoklata, melylyel különösen ott, a hol azt fejtegette, hogy miért szebb, miért tisztább és jobb a magyar szabadság más nemzetek szabadságánál, a közönséget valósággal magával ragadta. A Szózat és Hymnus elénekülésével véget ért a lélemelő ünnepély, mely maradó emléket hagy minden jelenvolt szívében.

A **nyiregyházi izr. hitközség** két hazafias ünnepélyt tartott márczius 15-én a szabadság napjának 50-ik évfordulóján. Mindkettő oly fényesen folyt le, hogy becsületére vált a hitközségnek és az ünnep-égek főrendezőjének, *Baruch* Arnold hitközségi elnöknek. A márcz. 15-ét a templomban és iskolában ünnepelték. Az ifjuság kezdte reggel 8¹/₂ órakor az iskolában. Itt a gyermekek szavaltak, énekeltek és *Fried* Armin és *Bonis* Menyhért tanítók szép ünnepi beszédeket mondtak. A templomi ünnepélyt 11 órakor rendezték. Ezen a hatóságok, testületek és egyesületek vezetőségei is mind részt vettek. Az ünnepséget a Szózat elénekülésével kezdték. Ezután a főkantor, *Lieber* Saul saját szerzeményét adta elő karkisérettel, majd *Friedmann* Károly pompás imát mondott az irástartó előtt, mely után a szentírásokat kivették. Ezt követte A Hanoszen-tesuo éneklése ismét a kantor és karkisérete által előadva. Végül a Hymnuszt énekeltek. Este, az általános kivilágításban a zsidó templom egyike volt a legszebben kivilágítottaknak. A templom előfrontján villanyfényben égött ezen nemzeti színű felirat: 1848. Szabadság, Egyenlőség, Testvériség, 1898., azután a magyar korona és »Éljen a király!«

Veszprémben a felekezetek istentisztelete között sorrendben az utolsó volt a zsidó templomban tartott. Az ünnepelő közönség testületileg vonult a zsinagógába s valódi lelki gyönyörűséggel épült *Kiss* Arnold dr. főrabbi ünnepi fohászán, melyet előző számunkban közöltünk. Az ünnep során a Szózatot és Hymnuszt is énekeltek.

Gyöngyösön a zsinagógában pompásan ünnepelték meg márczius 15 ikének nevezetes fordulóját. A templom zsufolásig megtelt közönséggel felekezeti különbségre való tekintet nélkül. Testületileg jelent meg a város képviselőtestülete, a szolgabíróság, az iparos kör, a tüzlőtői testület és más egyesületek. Az ünnep alkalmából az új templom díszítése is szembeszökkően szép volt. Az istentisztelet előtt a gymnasiumi ifjuság a Szózatot énekelte, azután *Teitelbaum* főkantor karkisérettel, melynek tagjaiul ez alkalomból a hitközség előkelőbb emberei kértettek föl, zsoltárokat énekeltek. Ezt *Feigel* I. főrabbi pompás ünnepi beszéde követte, a mely mindvégig magával ragadta a hallgatóság lelkesedését. A hatásos beszédért legelsőnek *Visontai* Soma dr., országgyűlési képviselő gratulált, a ki márczius 15 ike alkalmából Gyöngyösön időzött. Az ünnepséget a Hymnuszzal fejezték be, melyet az egész közönség együtt énekelte.

Komáromban a zsidó templomban is fényesen ünnepelték meg márczius idusát. A templom zsufolásig megtelt minden rendű, és rangu más felekezetű közönséggel is. Az ünnepi szónok *Schnitzer* Armin dr. főrabbi volt, a ki Mózes III. könyvének 25. fejezetéből vevén

alapigéjét, egy remekül megkonstruált beszédben lelkesítette hallgatóságát. A helyi lapban is közölt beszéd után pompás ima következett, a melyben a szónok a királyok királyától kért áldást a hazára és királyra. Az istentisztelet énekrészeiről *Kurzman* Samu főkantor ismert művészetével gondoskodott, a Hymnust és a Szózatot adatván elő.

Békés-Gyulán nagy lelkesedéssel ünnepelt a zsidóság. Szónokul *Kecskeméti* Ármin drt, az új makói főrabbit hívták meg, aki pompás beszédben méltatta az 50-ik márczius 15-ikének jelentőségét. Az istentiszteleten nagy közönség volt jelen. A városi hatóságok *Popovits* főjegyző vezetése alatt jelentek meg és lelkesedéssel hallgatták a fiatal szónok ünnepi beszédét. Az istentisztelet során a Szózatot és a Hymnuszt énekeltek.

A **lévai státusquo hitközség** ünnepiesen feldiszipelt templomában ülte meg márczius hó 15-ikének 50-ik évfordulóját. Az ünnepi szónok *Lieberman* Jakab főrabbi volt, aki szellemesen vont párhuzamot niszán hó 15-ike és márczius 15-ike, a zsidó hit és magyar nemzet szabadság ünnepei között. Az istentisztelet énekrészeiről *Rosenkranz* Adolf kántor gondoskodott.

Esztergomban a zsidó iskolában is megünnepelte márczius idusának 50-ik évfordulóját. Az ünnepélyen az iskolaszék részéről *Weisz* Sándor dr. jelent meg. Az ünnepnapot *Blumschein* Lipót tanító méltatta, míg *Weisz* Izák dr. főrabbi lelkesítő beszédet intézett a növendékekhez. A gyülekezet végül a Hymnuszt énekelte.

Kisbéren a zsidó iskola és templom egyaránt ünnepelt. Először a templomban volt ünnepség reggel 1/2 9 órakor. Itt az ifjuság a felnőttekkel együtt a Szózatot énekelte. Az iskolai ünnepség d. e. 10 órakor került sorra. Itt *Markus* Zsigmond, iskolaszéki elnök, méltatta szárnyaló szavakkal a nagy nap eseményeit. Majd *Böhm* József mondotta el az ünnep történelmi momentumait. A növendékek azonkívül hazafias verseket szavaltak és énekeltek.

Buttyinban templomban és iskolában ünnepelte az ottani zsidóság márczius 15-ikének felszázados fordulóját. A zsinagógiai ünnepségen megjelent a város egész értelmisége, a járásbíró, pénzügyőrség, tüzoltóság, ipartestület. Az istentisztelet során *Deutsch* Lázár rabbi-helyettes mondott igen szép hazafias szónoklatot, a melyet meg is éljeneztek. Este közös banket volt, a melyen a második pohárköszöntőt *Fischer* Adolf kaszinói alelnök mondotta, márczius 15-ikének jelentőségét pedig *Popper* Ignác és *Deutsch* Lázár méltatták. Az iskolában rendezett ünnepségnek egyik szervezője *Popper* Ilona tanítónő volt.

Tatán a zsidó felekezeti iskolában is megünnepelték márczius 15-ikének évfordulóját. Az ünnepségre, mely d. u. 3 órakor kezdődött, előkelő diszes közönség jött el. A Hymnusszal kezdték az ünnepséget. *Wilheim* József ig. tanító esino-alkalmi felolvasást tartott. Azután a tanulók felváltva szavaltak és énekeltek. Végül *Wiener* Dávid dr. iskolaszéki elnök, emelkedett szellemű hazafias záróbeszédet tartott.

Bács-Kulán márczius 15-ikén a kath. templomból az ünneplő közönség a zsidó templomba vonult, amely ez alkalomra szüknek bizonyult. Az istentisztelet ünnepi szónoka *Krishaber* Béla dr. főrabbi volt, aki olyan pompás hazafias beszédet mondott, hogy végül megéljeneztek. A beszéd előtt a Szózatot, utána pedig a Hymnuszt énekelte a városi dalárda.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius végén lejár, szintugy azokat, kiknek előfizetése már elébb járt le, tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 frt — kr.
Fél évre	4 » — »
Negyed évre	2 » — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7 frt — kr
Fél évre	3 » 50 »
Negyed évre	1 » 75 »

Az »Ifjuság« czimű képes gyermeklap-mellékletünket az »Egyenlőség« előfizetői évl két frtért kapják.

Ujjonnan belépő előfizetőknek megküldjük lord Beaconsfieldnek (D'Israeli)

A MESSIÁS

és Breier Eduárd

Az ó-budai bachur

czimű, lapunkban megjelent regényeket.

Az »Egyenlőség«

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Józseftér 10.

H i r e k.

— Az országos izr. közalap bizottsága f. hó 21-ikén *Schweiger* Márton elnökle mellett gyűlést tartott. A tanácskozás tárgyát képezte először az előkészületek tárgyalása magyar iskolák fölállítására, illetve segélyezése dolgában Máramasos, Bereg és Ung megyékben. A gyűlés e pontot illetőleg teljesen magáévá tette a tisztikar előterjesztését és intézkedéseit jóváhagyta. A dr. *Mezei* Ferencz jegyző szerkesztette újabb fölhívást, melyet alább közlünk, a gyűlés szintén magáévá tette és a szerzőnek a szép munkáért elismerését fejezte ki. Alapszabályváltoztatást is elhatároztak, amennyiben a tagok közé fölvették a »pártolók«-at is, kik akármilyen összeggel járulhatnak az alap gyarapításához. A gyűlésen elnökön és jegyzőn kívül ott voltak vidékről: várbeli dr. *Rósa* Izsó (Szeged), *Sternthal* Salamon (Temesvár), *Horovitz* Sámuel (Koloszvár), *Deutsch* i. M. (Szombathely), dr. *Donáth* Manó (Trencsén), *Wertheim* Ármin (Székesfejérvár), dr. *Schul* Győző (Szászváros), mindnyájan községkerületi elnökök; Budapestről: dr. *Kohn* Sámuel rabbi, *Kohner* Zsigmond hitközségi elnök, *Deutsch* Sámuel helyettes-elnök, *Ehrlich* Mózes a pesti chevra-kadisa elnöke, *Kornfeld* Zsigmond, a közalap alelnöke, dr. *Simon* József, királyi tanácsos, dr. *Neumann* Ármin orsz. képviselő, *Tenczer* Pál, *Sternthal* Adolf földbirtokos, *Fürst* Jakab nagykereskedő.

A már említett szétküldendő szép fölhívás szövege ez:

Felhívás a hazai zsidósághoz!

Közalapunk ügyében hitfelekezetünkhöz intézett első felhívásunk élénk visszhangra talált.

Közös testvéri munkára, szétszórt erőink tömörítésére, hitfelekezetünk erkölcsi hivatásának a nemzet eszményi feladataival való benső kapcsolatára irányított törekvéseinket a magyar zsidóság méltánnyal fogadta.

Egyesek és testületek lelkesedéssel siettek áldozni ama szent oltáron, melyet vallási és hazafiai érzelmeinknek emeltünk. És tapasztalván e tette kész buzgalmat, e felemelő módon nyilvánuló áldozatkészséget, megingathatlan immár abbéli hitünk, hogy közalapunk felekezetünk egészséges közszellemének forrásává, vallásfelekezetünk jövőjébe vetett bizodalomunknak új erősségévé válik.

Ám midőn első szózatunk örvendetes eredményéről megemlékezünk, a magunkra vállalt és *anyagilag erőink arányában már megkezdett feladatok* köteleességünké tesszük, hogy e közalap érdekében szavunkat összes hittestvéreink előtt megújítsuk, hogy a lelkekben olthatatlanul lángoló összetartozandóság érzetét nemes cselekvésre bírjuk.

Ősi hitünk, a magyar közművelődés, a tisztult emberszeretet nagy és szent ügyéről van szó.

Azon vagyunk, hogy testületeink szervezetét új és egészséges életre képesítsük, hogy önmagukra utalt, szárnyszerűen vergődő intézményeinknek a felekezet egyesített erkölcsi és anyagi erejével gyámolítást nyujtsunk, hogy azok vallásunknak, a testvériségnek és a nemzeti kultúrának egyaránt becses elemeivé váljanak.

Oda kívánunk hatni, hogy közalapunk mindazon eszményi célok védbástyája legyen, melyek az érzelmeiben és törekvéseiben *magyar*, vallása és annak megszentelt hagyományai iránt hű zsidót egyenkint és testületeiben lelkesítik.

Önalkotta szabályaink alapján oda törekszünk, hogy addig is, míg ez iránt a felekezet törvényes képviselője nem határozhat, e közalap felekezeti életünk minden nyilvánulásának hű pártfogója, hitközségeinknek, a tan- és hitügy érdemes munkásainak állandó segélyforrása és ez idő szerint üdvös életre nem hívható országos intézmények létesítője, oltalmazója legyen.

Törekvéseink felölelik a hazai zsidóság általános és létével összefüggő céljait. Működésünket hatalmi szempontok nem vezérlik, területi határvonalak vagy szervezeti különbségek nem korlátozzák. Testvéri bizalommal várjuk ennél fogva, hogy a közalap gyarapításához *felekezetünk minden egyes tagja*, a hitélet talaján nőtt minden intézménye, tehetsége szerint hozzájáruljon. Erre irányul jelen kérelmünk, rendületlen lévén az a meggyőződésünk, hogy amaz aranykönyv, melybe közalapunk jótevőinek neve fel lesz jegyezve, a törvényesen bevett magyar izraelita vallásfelekezet tagjai hithűségének, tettben megnyilatkozó hazafiságának örökké fénylő tanúsága lesz.

Hitfeleink! Adakozzatok közalapunk javára. Tegyük azt nagygyá, hitfelekezetünk hatalmas erőforrásává. Ez áldást ígérő mű megalkotásánál legyünk együtt, legyünk egygyé. Bármily szerény adományt hálával fogadunk, mert csak vállvetett erővel, közös akarattal, a magasabb értelemben vett önszegély eszközeivel építhetjük fel a magyar zsidóság ideáljainak templomát.

Isten vezéreljen bennünket céljaink felé!

Kelt Budapesten, 1898. évi márczius hó 21-én.

Az országos magyar izraelita közalap bizottsága nevében: *Schweiger Márton*, elnök. *Kornfeld Zsigmond*,

másod-elnök. *Dr. Mezei Ferencz*, jegyző. *Wahrmann Sándor*, ellenőr. *Hatvany-Deutsch Sándor*, pénztáros.

Adler Lajos, Aronsohn Löbl kerületi elnök (Brassó), Berkovics Ferencz dr. ker. elnök (Nagyvárad), Bródy Zsigmond, Chorin Ferencz dr., Décsy Zsigmond dr. Deutsch J. M. ker. elnök (Szombathely), Deutsch Sámuel, Donáth Manó ker. elnök (Trencsén), Ehrlich Mózes, Fürst Jakab, Goldziher Ignác dr., gelsei Gutmann Vilmos ker. elnök (Nagykanizsa), Horovitz Sámuel ker. elnök (Kolozsvár), Kohn Sámuel dr., Kohner Zsigmond, megyeri Krausz Lajos, Leopold Sándor ker. elnök (Szegvár), Mandel Pál dr., Mezei Mór dr., Neumann Ármán dr., Politzer Bernát dr., ker. elnök (Rózsahegy) várhelyi Rósa Izsó dr. ker. elnök (Szeged), Rosenberg Gyula dr., Simon József dr., Schreiber Ignác ker. elnök (Győr), Sternthal Adolf, Sternthal Salamon ker. elnök (Temesvár), Sváb Károly, Szilasi Fülöp dr. ker. elnök (Szabadka), Tenczer Pál, Weinmann Fülöp dr., Weisz Berthold, Wertheim Ármán ker. elnök (Székes-Fehérvár) bizottsági tagok.

A gyűjtő-ívek és adományozott összegek *Hatvany-Deutsch Sándor* urhoz, az országos magyar izraelita közalap pénztárosához (V. Nádor-utca 3. sz. a.) küldendők. Egyéb az alapot érdeklő ügyekben *Dr. Mezey Ferencz*, a közalap jegyzője (Budapest, VI., Laudon-utca 3. sz. a.) ad felvilágosítást.

— **Brill Sámuel Löw sirköve.** A pesti izr. hitközségnek. híres rabbisági elnökének nyugvó helyét f. hó 23-ikán jelölték meg. Kegyeletes ünnepélylyé nőt ezt a tény, melyet a hitközség legjobbjai, elei igyekeztek azzá tenni. Az avató ünnepségen megjelent *Kohner Zsigmond* hitk. elnök, *Deutsch Sámuel* alelnök, *Goldziher Ignác* dr. titkár, *Grünbaum Miksa*, *Baumgartner Lajos* előjárók, *Nagler Ábrahám* templomi előjáró és több választmányi tag. A chevra-kadisa részéről *Ehrlich Mózes* elnök, *Mezei Ferencz* dr. ügyész, a szeminárium képviselőjében *Kaufmann Dávid* dr., *Bachex Vilmos* dr., *Blau Lajos* dr., *Bloch Henrik* dr., *Schill Salamon* dr., voltak jelen. Ott voltak továbbá *Kohn Sámuel* dr. és *Kayserling Mózes* pesti rabbik, *Schossberger Zsigmond* br., *Wolfner Lajos*, *Sternthal Adolf*, *Löwy Mór*, *Müns Sándor* stb — 10 óra volt, mikor az ünnepség bevezetéseül *Bachmann* Jakab zsinagógai főkántor rázendített a XII. zsoltárra karkiséréttel. Ezt *Kohn Sámuel* dr. emlékbeszéde követte. A nagy tudós Brill életét méltatta, Chizkijához hasonlítván őt, aki iránt halála után úgy tanusították a tiszteletet, hogy kimentek sírjához és mondták: Taníts minket, mester. Mint Chizkája sírhalmához, Brilléhez is járjanak el tisztelői. A szivhez szolgáló beszéd után a kántor ismét karkiséréttel elzokogta az Él mólé rachamimot. A sirkő, melylyel Brill Sámuel Löw nyugvóhelyét megjelölték, 5 méter magas obeliszk, a mely *Kohn Arnold* műhelyéből került ki. Az akrostikonos héber sírfölriratot a most betegesen fekvő *Pollák* L. rabbi készítette.

— **A pesti izr. hitközség választmányi gyűlése** f. hó 23-ikán folyt le *Kohner Zsigmond* hitközségi elnök vezetése mellett. A választmány teljesen magáéva tette az évi jelentést, melyet máshelyen ösmertetünk és az évi közgyűlést április hó 3-ika d. e. 10 órára tűzte ki. A választmányi gyűlés ezután megválasztotta — mint azt előzőleg megirtuk — a f. év őszére eső községi választásokat vezető fél bizottságot (10 tagot; a képviselők az ő 10 tagjukat [a közgyűlésen fogják megválasztani]). A közgyűlésen két választmányi tagot is fognak választani (a bold. *Reusz Károly* és *Beer Berthold* helyére) továbbá a községkerület tagjait a jövő 3 éves ciklusra. A gyűlésen *Kohner Zsigmond* elnök a következő adományokat és alapítványokat jelentette be:

a) Szegénygyámolítás javára adakoztak: *Brüll Armin* és *Wolfner Lajos* urak 250—250 frtot, néh. *Flesch Mór* hagyom. 200 frt, *Száb Imre* ur és özv. *Leitersdorfer Lipótné* urnő 200—200 frtot, *Kohn József*, *Oesterreicher Samu* dr., *Szaborszky Ede* urak, özv. *Stricker Edéné* urnő, *Wittmann Mór* dr. ur és neje, *Stiller Mór* dr. ur, özv. *Kohn Pinkászné* urnő 50—50 frtot, *Deutsch Károly* ur 30 frtot, *Müller Zsigmond*, *Reiman Lázár* és *Engel J. Frigyes* urak 25—25 frtot, *Kunosy Vilmos*, *Hecht Bernát* és *Braun Mór* urak 20—20 frtot.

b) Kórház javára: néh. *Mauthner Zsigmondné* urnő hagyománya 2000 frt, *Pesti hazai I. takarékpénztár* adománya 300 frt, *Steiner Mór* dr. ur hagyománya 50 frt, *Tarnai Lipót* ur adománya 15 frt, a »Pester Lloyd« utján 10 frt.

c) a *Bródy Adél* gyermekkórház javára: *Tószegi Freund Ferencz* ur 1000 frtot, a »Pester Lloyd« utján 787 frtot, a *Pesti hazai I. takarékpénztár* 200 frtot, *Fischer Márk* ur 100 frtot, *Neményi Alice* urnő 50 frtot, a »Neues Pester Journal« utján 35 frtot és *Schwarz Gyula* ur 10 frtot.

d) a templomépítési alap javára: *Deutsch Károly* és *Kunosy Vilmos* urak 200—200 frtot.

e) a fűrészház javára: *Pesti hazai I. takarékpénztár* 200 frtot, *Fischer Márk* és *Deutsch Károly* urak 100—100 frtot, *B. R., Dalnoky Béla* dr. ur és neje 10—10 frtot.

f) az izr. síketnémák orsz. intézete javára: a »Pester Lloyd« utján 45 frtot.

g) a leányárvaház javára: a *Pesti hazai I. takarékpénztár* 200 frtot, *Fischer Márk* ur 100 frtot és a »Neues Pester Journal« utján 10 frt 20 kr.

h) a Chevra Kadisa aggokháza javára: *Fischer Márk* ur 100 frtot.

i) *Herzman Bertalan* ur alapítványa, tanzserek beszerzésére 1000 frt.

— **A bécsi községi választások**, melyeket f. hó 24-én ejtettek meg, meglepetést hoztak a bécsi reakció vitélzeinek. Az eredmény a keresztény szociálisok vereségét és a választó polgárság egyrészének kiábrándulását jelenti. Őt mandátumot kellett betölteni s ezek közül csak kettő jutott keresztény-szociális kézre, míg a többi 3 szabadelvű városi képviselőnek jutott. Nevezetes, hogy még ott is, ahol a keresztény szociálisok győztek és pedig előleges agitáció nélkül akadt szabadelvű szavazó. Az egyik győzött a IV. kerületét pláne evvel a jelszóval jelölték: »Lueger ellen!« Mariahilfben csak egy szóval győzött a keresztény-szociális jelölt.

— **Uj zsinagóga.** A m.-vásárhelyi congr. hitközség új templom építésére készül. A telket e célból már meg is vásárolta s az építkezést a jövő esztendőben akarja megkezdeni. Mivel Isten nevéhez méltó templomot akarnak emelni, a jámbor munkához osztályos társakul szőlítették az orth. hitközség tagjait is, olyformán, hogy közös használatra emeljék az épületet. A terv szép és igazán méltánylást érdemel. A tárgyalások a két hitközség között meg is indultak és sikerüket mi nagyon szívesen jegyeznük föl mihamarabb. Majd meglátjuk nem lesznek-e a vallásos cselekménynek ellenzői.

— **A n.-kanizsai izr. nőegylet** márczius hó 20-án *Vidor Samuné* elnök elnöklete alatt, a tagok élénk részvétele mellett tartotta meg évi rendes közgyűlését. A meleg hangú elnöki megnyitó után *Rosenfeld Lajos*, egyleti titkár felolvasta évi jelentését, melynek azon részét, melyben *Vidor Samuné* elnök tevékenységéről van szó, a közgyűlés lelkes éljennel kísérte. A vasárnapi oszonnák anyagi és erkölcsi eredményét szintén élénk szavakban ecseteli a

titkári jelentés. Az oszonnák jövedelme ma már meghaladja a 700 forintot és egy árvaalap létesítésére szolgál. — *Rothschild Albertné* választmányi tag leköszönvén, a közgyűlés a lemondást sajnálattal tudomásul vette, és *Rothschild Albertné*nek az egylet körül szerzett érdemeiért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. — A nőegyletnek 1 tiszteletbeli, 66 alapító és 295 rendes tagja van; vagyona pedig 12876 frt 14 kr. A titkári jelentés a népkonyhárol való megemlékezéssel végződött, mely intézményt 10 év előtt az izr. jótékony nőegylet létesítette. — A pénztar-forgalmi kimutatásból megtudjuk, hogy a nőegylet a múlt évben összesen 2377 frt 16 krt fordított jótékony célokra. — A tárgysorozat negyedik pontját 11 választmányi tag választása képezte. A választás eredménye a következő volt: beadatott összesen 86 szavazat, megválasztották 3 évre: *Kürschner Ignácné*, *Ebenspanger Lipótné*, *Blau Lajosné*, *Rosenfeld Adolfné*, *Weiser Józsefné*, *Tauber Alajosné*, *Ledofski Árminné*, dr. *Neumann Edéné*, *Pollák Árminné* és dr. *Rotschild Jakabné* (uj); továbbá 1 évre *Grünhut Alfrédné*, (uj); számvizsgáló bizottsági tagokká: *Rotschild Samunét*, *Grünhut Henriket* és dr. *Ollopo Mór*t.

— **A nagykanizsai izr. népkonyha** e héten fejezte be az évi működését. Tíz éve működik már ez az intézmény, melyet az izr. nőegylet tart fön. Elnök-asszonya *Vidor Samuné*, a ki majd mindennap ott volt a kicsinyek étkezésénél. Ebben a szeretteljes munkájában *Klein Illésné* volt hű társa. Tőlük bucsuzkodtak a kicsinyek sorban a szombat délutáni záróünnepen, a melyen ott volt *Rosenfeld Lajos* is, aki az egyesületnek 10 éve titkára. Ez évben 122 napig volt nyitva a népkonyha. Ezen idő alatt 21507 gyermek és 3251 felnőtt fordult meg a népkonyhán, összesen tehát 24758. A gyermekek mind ingyen ebédet kaptak. A felnőttek közül pedig csak 2151-en fizettek. Az átlagos napi forgalom 283 volt.

— **Nemesítés.** *Pajzs Gyula* dr. földbirtokost, Fehérvármegye bizottsági tagját és törvényes utódait ő felsége a király a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a »Ráczalmási« előnévvel nemesi rangra emelte. *Pajzs Gyula*, a ki hevesi *Bischitz Dávidné*nek veje, csak nem rég magyarosította nevét *Pickről Pajzsra*. A megye közügyeiben jelentős szerepet tölt be és mint a fehérmegyei gazdasági egyesület igazgatósági tagja is sok érdemet szerzett. Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesületnek szintén előkelő tagja. Áldozatkészségét, emberbaráti tevékenységét *Rácz-Almás*on több humanitárius intézmény hirdeti.

— **Kossuth ünnep.** A nyiregyházi hitközség márczius 20-án iskolai ünnepélyt rendezett, a mint ezt négy évvel ezelőtt a képviselő elhatározta. Szünetelt az előadás és az ez nap emlékére tett 1000 koronás alapítvány kamatait szegény, árva jó tanulók között osztották szét. Korán reggel hirdette a fekete zászló az iskolán, hogy gyászünnepe van. — 11 órakor vette kezdetét a hála és kegyelet ünnepe és következőkép folyt le: Az iskolás gyermekek elénekelték a Szózatot. Ezután *Weisz Mór* tanító emlékbeszédet mondott *Kossuthról*, majd *Lieber Saul* főkantor karkisérettel egy alkalmi gyászdalt énekelt és elmondta *Kossuthért* az »Él mole rachmim« imát. Erre öt gyermek, kik az ösztöndíjat kapták, alkalmi költeményeket szavaltak. Ezután *Baruch Arnold* hitközségi elnök mondott szép, hazafias és zsidószelemű beszédet. A gyermekek végül a Hymnuszt énekelték. A gyászünnepezen a város stb. hatóságok képviselve voltak; a 48-as honvédek pedig testületileg vettek részt.

— **Bemocsokolt trikolor.** A belényesi törábbi, *Fischer Bernát* márczius 15-ike alkalmából kitzte házára a nemzeti lobogót. Ez azonban nem igen tetszett néhány román síhedernek és oláh parasztnak, a kik éjnek idején

tintával leöntözték és sárral dobálták még a főrabbi nemzeti színű lobogóját. Ezt a kis esetet a néppárt figyelmébe ajánljuk.

— **Névmagyarosító főrabbi.** A nagyváradai congr. zsidó hitközség papja, *Kecskeméti* Lipót dr. áldozatok árán is elő igyekszik mozdítani hívei között a névmagyarosítást. E végből nemcsak buzdit a névmagyarosításra, hanem az e czélra szükséges anyakönyvi kivonatokat a szegényebb sorsu névmagyarosítóknak ingyen szerzi meg. Áldozatkészségének és fáradozásának már is szép eredményei vannak.

— **Pótlás.** Mult héten közöltük az orsz. izr. ösztöndíj egyesület ez évi döntésének eredményét. Egy ösztöndíj odaitélésének eredménye azonban kirekedt a kéziratból. A hatvani *Deutsch* Bernát-féle 100 frtos stipendium volt az, amelyet *Freund* Mór bölcsészeti hallgatónak juttattak. Az odaitélt ösztöndíjak végösszege is ehhez képest, nem mint irtuk 4700 frt, hanem 4800 frt.

— **A topolezai izr. nőegylet** minapi közgyűlésén ismét *Pollákné Frisch* Adélt választotta elnöksasszonyává. A bizalom, mely a Tapo'cza vidékén humanitarius tevékenysége miatt sokra becsült urnót érte, egyhangu volt.

— **Fiatal szónok.** A minap irtuk, hogy *Stein* Mór, a nagyváradai gymnasium VIII. oszt. tanulója nagy fába vágta a fejszét, mikor a Tóra szelleméről nyilvános följelölvasást tartott. Most arról értesítenek bennünket, hogy ugyanez a nagyváradai diák Békésen a zsinagógában ünnepi szónoklatot tartott márczius 15-ikén. A fiatal szónok beszéde olyan hatást keltett, hogy a márczius 15-ikén rendezett banketten *Meskó* László orsz. képviselő, ki a városi képviselőtestület élén szintén a templomban volt, elismerőleg emlékezett meg a diák szónoki képességeiről.

— **Előléptetések.** Az első magyar általános biztosító-társaság *Szende* Károly czégjegyzőjét aligazgatóvá, a magya. leszámítoló- és pénzváltóbank áruosztálya eddigi czégvezetőjét, *Freudenberg* Rafaelt igazgató-helyettesé, míg ugyanezen osztály főkönyvelőjét, czégjegyzővé nevezte ki.

— **Elfogott antiszemita szerkesztő.** Az algieri »Antijuiif« című zsidóellenes lap szerkesztőjét — sikkasztás miatt elfogták. Az antiszemita vezér e szerint nem folytathatja tanításait, melyek a zsidóhitű algieri lakosságot jobb erkölcsökre akarták oktatni.

— **Halálozások.** A soroksári hitközség agg rabbija, *Schön* Mózes, f. hó 19-én jobblétre szenderült. Több mint félszázadig, 55 évig, hirdette isten igéit Soroksáron, amely idő alatt istenes életével, nyájas modorával és képességeivel sok tisztelőt szerzett. F. hó 21-ikén d. e. általános részvét mellett kísérték örök nyugalomra.

Klein Lipót, zalabéri nagybirtokos, 69 éves korában, Meránban, a hol üdülni volt, meghalt. A humanitarius és gazdasági élet érdemes munkást veszített el benne. F. hó 21-én temették ritka nagy részvéttel. Az előkelő család gyászában a tisztelők nagy serege őszintén osztozik.

— **Egy régi adat.** *Mandel* Bernát, a pesti hitközségi iskolák történetének megírója, aki szívesen böngész régi irásokban, küldte be hozzánk az alábbi közleményt, melyet Ráth Mátyásnak Pozsonyban megjelent »*Magyar Hirmondó*«-ja 1785-iki évfolyamának 740 l. talált. Egy *Woronieczky* hercegről szól ez a közlemény, az 1849-ik év okt. 20-án a magyar szabadságharcban vértanu halált halt *Woronieczky* Micziszláv hg egyik elődjéről. Nemcsak magyar szempontból, de felekezeti szempontból is figyelmet érdemel ez a közlemény, mert világot vet a nálunk

is most sokat hánytorgatott »lengyel zsidók« erkölcsére. Ime a közlemény eredeti stylusában és helyesírásával: »*Lengyelországból.* Egy olyatén jegyzést közlünk itt, mely talán még mindenki előtt ismeretlen lévén, megérdemli, hogy nemes cselekedetek lajstromából ki ne maradjon.

Egy bizonyos lengyel hercegi familia a maga sok színű viszontagságai után a maga fényes állapotjáról oly alá szálott vala ezen századnak elején, hogy az utolsó herceg ezen familiából elvégezte vala magában, a maga hercegségét megtagadni és egy nemes emberhez, ki az eleinek szolgálatában meggazdagodott vala, szolgálatba menni. Midőn azért minden hercegi név és tekintet nélkül szolgálná az urát, egy alkalmatossággal bizonyos zsidó vendégfogadónak kapujában ura lovát tartván, a vendégfogadós egy nemes indulatu izraelita megismeré őtet és mint egy herceg urfiával egész tisztelettel kezdte vele beszélni. A herceg vonagatja magát a hercegi névtől, melynek megtartására magát elégtelennek lenni erősíti vala, de a vendégfogadó sidó ezen nevezettel megilletni meg nem szünvén, kéri vala őtet, hogy a külön szobájába beszélgetésnek okáért bemenni ne sajnálná. Kegyelmes Uram! így szóla a sidó, a hercegséged atyja és nagyatyja énvelem kimondhatatlan jókat cselekedtek, illik, hogy én is az ő maradékjokhoz háladatosságomat megbizonyítsam. Az Isten engem megáldott és én azt örvendem, hogy módom adaiott ezen áldást másokkal közleni, csak akkor halhatok én örömmel meg, midőn elhitethetem magammal, hogy az elvett jókért a hercegséged familiája fényességéhez valami fényeséget adhatok. Ezen szavai után nem szünék ezen sidó a herceg ifjat addig unszolni, míg nem a maga szolgálatját elhagyá. Midőn e meglenné és a hercegfli a maga Urától a sidóhoz megint visszatérne, igen jeles köntösökbe felöltözteté, sőt e sem vala elég, így szóla, a hercegséged lovai az én istálomban vannak, itt a hintó, ezek lesznek a szobák és ezen négy, hercegséged számára öltöztetett szolgálak készek a szolgálatra. Az én szomszédomban egy igen gazdag német Ur lakik, kinek egyetlen igen jeles erkölcsökkel bíró hajadon leánya vagyon, és a kinek az ő rendkívül való gazdasági olyan gondolatokat füstölegtetnek fejében, hogy az ő leányát valamely nagy rendnek fényes czimerét hordozó ifjunak adhassa, kegyelmed Herceg itt van 1000 arany, menyen a királhoz és kérjen tőle csillagot magának, de hamar haza jöjjön, mert én vén vagyok és már hamar az én nagy atyámhoz megyek.

A zsidó ezalatt szorgalmatosan járván a házasság dolgában alig érkezek meg a hercegfli, ki 20 esztendőse vala, elnyeri a leányt és ő vele 100.000 forintot mátkasági ajándéku, oly ígéret mellett, hogy még annyit fogna nyerni, mihelyt az egy gyermekök meg fog születni. Nemze ezen herceg két fiat, kik közül az első meghalván, a másik számos maradékot hagyá maga után, kik ezen jószívü sidónak azután szegénységre jutott maradékaival igen sok jót közlének. A viselt dolgok és történetek írói előtt, kik az ilyen emlékezetre méltó dolgokkal a következő világnak szolgálni akarnak, ezen hercegnek nevét el nem tagadhatjuk, ez lengyel herceg *Woronieczki* vala.

Ez igaz historia, és ebből tanulhatnak a nagyméltóságban helyeztetett személyek, kik nem tudhatják, az ő maradékaik meg mire juthatnak és ki által segíthetnek föl; a felségítettnek is példát adhat ezen izraelita a magok felségítőjokról leendő mindenkori megemlékezésre.

Életképek.

— Irta: dr. Seltmann Lajos.* —

(1. Folytatás.)

Smáje Mizselabricscel már mostoháiban bánt a természetet. Ő rajta már messziről megismerik, hogy nem csak zsidó, de bócher is; mert ifjusága daczára is — hiszen mindössze csak 17 éves — már meg van a görbe háta, akkora, hogy egy vén tudósnak is becsületére válnék s olyan nagy szakála, melyet bátran fésülhetne, ha egy jámbor bócher egyáltalában fésülné a szakállát. Vonásai kissé nyersek, nehéz feje majdnem aránytalanul fejlődött, úgy hogy meglepi az embert nagyságával; de szemében az élet, az értelem és a szelidség csodálatra méltó kifejezése tündöklök. Nincs meg gondolatának az a merész sasszárnyalása, mely a komoly talmudtanulmányonál majdnem elkerülhetetlen, e helyett azonban tiszta, világos logikával dolgozik. Hetekig képes elmélkedni a talmud egyetlen lapja fölött, de jobban is érti, mint bármelyik kollegája. Egy szóval, ő töprengő, fürkésző lélek, mely lassan, fokozatosan, de annál biztosabban találja meg az igazságot. És nem csak talmudtanulmányokkal foglalkozik, hanem bibliai studiummal is, a mire száz bócher közül alig vállalkozik kettő. Igen, Smáje Mizselabrics alaposan ismeri a bibliát, sőt még Ibn Ezra és Kimchi kommentárjait is tanulmányozza, persze csak úgy suttomban, mert Abraham Ibn Ezrát és Dávid Kimchit nagyobb szabadelvű bibliamagyarázónak tartják a jesibán, a kiknek műveit nem szabad olvasni. De Smáje olvassa, sőt mi több érti is, úgy, a mint sok egyebet ért, a mihez társai nem értenek. Ő például kifogástalanul, a helyesírás minden szabályának megfelelően tud héberül írni, s ezzel megint fehér holló a jesibán; mert nyelvtant, még héber nyelvtant is nagy bűn tanítani vagy tanulni a jesibán. A mi Smájénk sem a jesibának köszönhetné héber nyelvtudományát, hanem atyjának, a ki Oroszországból beköltözött metsző volt. Ott pedig előbb a héber nyelvet tanulják, azután a bibliát s végül talmudot.

Chájem Sztrapkev nagyon különös ifju. Most 16 éves, de jó két évvel idősebbnek látszik. Ő a legvigabb ficzko a jesibában. Neki mindegy, akár van ünnep, akár gyásznap, akár bőjt; valamennyit egyforma jó kedvvel tölti. Mindent megtesz, a mit egy jámbor bóchernek megtennie nem szabad, mégis mindnyájan szeretik. Nincs zsidó szakácsnő a városban, a kinek ne udvarolt volna, természetesen nem más célból, mint hogy megtölthesse a gyomrát, a mi legtöbnyire sikerül neki. Neki mindent megbocsátanak, mert — vajjon megmondjam? — szépen tud énekelni. Szombat este, mikor az egész jesiba és a község nagy része is a Bészamedresben van összegyűlve, az ósrégi Zemirósz éneklit, s mindenki fölleskül, el van ragadtatva; ha egy más alkalommal a Jómkippur-liturgiából ad elő egy mélabus éneket, akkor nem csak az asszonyok szeme lábad könybe, hanem szemüket törlik a legerősebb szívű férfiak is. Chájem nem csak szépen és érzelmesen énekel, hanem meg van az a képessége is, hogy bármely embert vagy hangot hiven utánozhat. A mult purimkor gazdasszonyának maszkiát öltötte föl és utánozta, hogy miképen szokott imádkozni a haldoklóknál. Megesküdhetett volna az ember, hogy a Nesómechapperen asszony áll előtte.

Ellenben a »kisasszony« még valóságos gyermek, alig több, mint 12 éves. Azért nevezték el így, mert olyan tulajdonságai vannak, minőkkel szerintük nem bírhat fiugyermek, annál kevésbbé egy bócher. Így például

nagyon szemérmes és rendkívül érzékeny természetű. Nem csak, hogy nem értett szikrát sem a koldulás mesteriségéhez, de hogy ha valaki egy sértő szót mondott neki, órákon át képes volt sírni miatta. Azután különös érzéke volt a tisztaság iránt. Nem csak a maga ruháit tisztította ki, hanem a társainak ruháit is. Ámde ez a gyermek sok tekintetben prototipusa számos más bóchernek, mert a mint ő 12 éves korában 30 mérföldet gyalogolt Hevesmegyéből, hogy Kis-Várdára jusson, úgy hagyja el számtalan hasonló koru gyermek szülőhelyét, hogy egy többé-kevésbbé távoli jesibát keressenek föl. És így kénytelen vagyok elbeszélni, miképen lett az a »kisasszony« bócherré. Rövidre szabom a történetet, mert a legszomorubb a világon az a gyermekkor, melynek nincs napsugara. Ilyen gyermekkorot élt a mi kisasszonyunk. Már születésekor sem fogadták azzal az örömmel, a melylyel az új világpolgárokat szokás fogadni. Anyja súlyosan megbetegedett, midőn életet adott neki, atyja nagyon szegény volt. Melammedje (tanítója) egy kicsi, alig 50 tagból álló községnek. Gondolhatjátok, hogy nem volt elég fizetése egy betegápoló fogadására, arról meg épen nem lehetett szó, hogy dajkát tartson gyermekének. Tizenegy éves korában kapta legutoljára a legedesebb és legszentebb csókot: az anyai csókot. Később atyját is eltemették. Sokan voltak a kis községben, a kik hű tanítójuk elárvult gyermekéből iparost akartak nevelni, de akkor megszólalt lelkiismerete: Micsoda, te mesterember akarsz lenni, s talán még a szent szombaton is dolgozni? Mit fognak mondani a sirban nyugvó szüleid? Nem mondta mindig jó atyád: Tanulj szorgalmasan, fiam, akkor te is derék bócher leszel! Vajjon nem volt drága anyádnak az eszménye az, hogy jesiba-bóchernek lásson? Nem, el kell menned a jesibába.

Épen tavasz hónapja volt, az a hónap, mikor számtalan bócher járja keresztül-kasul az országot koldulva, éhségtől üzetve; azok az általunk jól ismert nyomorúságos alakok, a kik hónapok alatt a »talisz-bájtal«-al minden zsidóházat fölkeresnek sorjában és belépnek párosával, a nélkül, hogy kopogtatnának, s kalapjukat a fejükön hagyva, megállanak az ajtóban s ott némán kegyes adományra várnak. Majd mindenik évenként kétszer szokott hasonló utra vállalkozni, hogy megfizethesse azt az adósságot, melyet a fél esztendő alatt csinált. Így nem volt nap, melyen néhány »snorrhócher« nem kéregette volna végig a kis helyéget. A szerencsétlen árva fiu szinte irigykedve nézett rájuk s azt gondolta. »Ah, ha már én is ilyen nagy lennék!«

De ime, egy napon két kicsiny, igen kicsi bócher jött. Ezek is házról-házra mentek, nekik is adtak kegyes alamizsnát. Ekkor fölbátorodott a »kisasszony«, kínálkozott, hogy vezetőjük lesz a faluban és kérdezte, hová valók? »Munkácsiak vagyunk és Szikszón tanulunk«, feleltek.

És messze van innen Szikszó?

Bizony nincs messze. Még nincs két hete, hogy eljöttünk onnan s ma már itt vagyunk.

Két hete! kiáltott a fiu csodálkozva, mert hiszen ő még soha sem volt túl szülőföldje határán. És nem félték az uton?

Ostoba! Mitől féljünk? A kutyák megugatnak, de nem harapnak. A keresztény gyermekek utánunk kiabálnak: zsidó, zsidó! de nem bántanak bennünket; ellenkezőleg, ha megkérjük őket, megmutatják a zsidók házeit s aztán nem vagyunk mi bóchernek? Nem hordjuk magunkkal a talisz-zacsakóban a czicziszt és tefillint és Dávid szent zsoltárait s nem imádkozzuk naponkint a Tefillasz-Haderechet? Mitől félnének hát?

* Lásd az »Egyenlőség« 11-ik számát.

(Folytatása következik.)

* **Családi és nemesi czimerek**, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos*, arcképfestő műintézete, Budapest, VIII. Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

► **Első leánykiházasítási egylet m. sz.** A XXXV. rendes évi közgyűlés számos tag jelenlétében 1898 márczius 20-án tartatott.

Schwarz Ármin elnök konstatálja a közgyűlés határozatképességét, amennyiben 202 tag 1406 jutalékrész (kötvényt) helyezett letébe.

Az előterjesztett főjelentésből kivehető, hogy az 1897. kezelési év is nagyon eredménydus volt, mivel 7281 új, jobbára a legfiatalabb korosztályhoz tartozó jutalékrész lett beírva, mihez megjegyzendő, hogy a *fu-biztosító osztályok* is jelentékeny szaporodást szolgáltattak. — Esedékessé vált biztosítások fejében 235,306,13 forintot, tehát 74,213.44 forinttal többet fizettek ki mint az előző 1896. évben.

E jelentékeny kifizetések dacára 399.719,84 forintnyi kezelési felesleg éretett el, mely összegből a matematikai díjtartalékokhoz 251,711.03 forint csatoltatott; a díjtartalék ennél fogva 1,608.203-29 forintra emelkedett; a fennmaradó 148.008.81 forint az alapszabályszerű alapok erősítésére fordított, mely összeggel azok 296.008.36 forintra egészítettek ki, így tehát az évi mérleg 1,904.211-65 forint főösszeggel járul.

Az alapok fedezetöket nyerek jó kamatozása budapesti házakban, melyek 7632 forint leírása után 755,654.25 forinttal vannak a mérlegben kimutatva, továbbá 4½% elsőrendű biztossági értékpapirokban 425 440.50 forinttal, takarékpénztári betétekben 469,313.57 forinttal, végre saját kötvényekre adott kölcsönökben és kintlévő követelésekben.

Dr. *Alexander* Bernát, a felügyelő tanács elnöke előterjeszti annak jelentését és indítványát a felmentvény megadására, mire a főjelentés és az igazgatóságnak abban kifejezésre jutott indítványai jóváhagyólag tudomásul vétettek és a felmentvény egyhangulag megadott.

A jegyzőkönyv hitelesítésével *Márffy* Károly és *Singer* Dávid bizattak meg.

A felügyelő tanácsba választottak: Dr. *Alexander* Bernát, *Basch* Lajos, *Héger* József, Dr. *Simonyi* Zsigmond, *Weil* David J. ismét és *Wertheimer* Albert új.

Miután még *Hevesi* József tag indítványára *Schwarz* Ármin elnöknek, ki 29 év óta áll ezen intézet élén, továbbá az egész igazgatási testületnek és *Kohn* Arnold vezérigazgatónak élénk éljenzés mellett köszönet és elismerés szavaztatott, elnök a közgyűlést bezárja.

Közgazdaság.

* **A magyar általános hitelbank** e napokban tartotta *Ribáry* Sándor alelnök elnöklése mellett évi rendes közgyűlését. A dr. *Stettner* László igazgató-helyettes által fölolvastott jelentésből, a következőket emeljük ki:

A lefolyt évben a közgazdasági élet majd minden ágában stagnáció uralkodott és a helyzetet a rossz termés még kedvezőtlenebbül befolyásolta. E viszonyok megnehezítették ama föladatokat megoldását, a melyeket a hitelbank, mint *credit mobilier* teljesíteni van hivatva. Oly konzorciális üzletek kötésétől és lebonyolításától, a melyeknél a belföld részvételére lehetett számolni, el kellett tekinteni. A 3½ százalékos korona-értékű járadék-kölcsönt a bank a múlt évben kötötte meg és a fix átvett kötvények szubszkripciója külföldön, különösen pedig Németországban, fényes sikerrel hajtattott végre. E tény örvendetes tanúság a tekintetben, hogy pénzügyeinket a kedvezőtlen viszonyok nem igen érintették. A bank részes volt a 3½ százalékos osztrák beruházási kölcsönnél; a Budapest fővárosi kölcsön végleszámolása ez évben történt meg. A petroleum finomító kielégítő osztalékot fizetett, a mezőgazdasági ipar részvény-társaság részvényei után némi osztalékot is fog fizetni, a magyar folyam- és tengelhajózási részvény-társaság viszonyai kedvezően alakulnak, a fegyver- és gépgyár részvény-társaság végre-

hajtotta tőkefőlemelését, a Danubius-Schoenichen részvény-társaság öt százalékos osztalékot fizet. A nyereség fölosztására vonatkozólag az igazgatóság a következőket ajánlotta:

Az 1896. évből áthozott 45 834 frt 35 kr. levonása után mint 1897. évi tiszta nyereség jelentkező 1.759,604 frt 95 krból mindenekelőtt a részvénytőke 5%-os kamatai fedeztessenek, a fennmaradó összeg 10%-ra az igazgatósági tanács és igazgatóság alapszabályszerű jutalékára fordíttassék és az ezután fennmaradó 818,644 frt 45 kr., valamint az 1896. évről áthozott 45,834 frt 35 krból részvényenkint 8 forint, egészben tehát minden részvény után mint osztalék 18 frt fizetessék ki.

A felosztás alá nem kerülő 184,478 frt 80 krnyi nyereség-maradványra vonatkozólag az igazgatóság ajánlja, hogy a tartalékalap javadalmazására 134,968 frt 59 kr. fordíttassék és a fennmaradó 49,510 frt 21 kr. az 1898-ik év üzlet-eredmény számlájára vitessék át.

A közgyűlés az összes indítványokat elfogadta és a fölmentvényt megadta. Megválasztottak: igazgatóvá *Kornfeld* Zsigmond, az igazgatótanács tagjaivá: dr. *Heinrich* Béla és *Márffy* Ágost. Felügyelő bizottsági tagokká: lovag *Ahsbals* Leó, *Havassy* Ignác, *Huszár* Adolf és *Kernöler* Ferencz.

* **A Ganz és Társa vasöntő- és gépgyár-részvénytársaság** szombaton délután tartotta a közgyűlését *Pallavicini* Ede örgróf elnöklése mellett. Az igazgatóság jelentése szerint a gyár mult üzletévi gyártmányelszállítása jóval mögötte maradt az 1896. évi forgalomnak, a melyhez hasonló összeget a társaság gyárainak fennállása óta egy évben sem értek el. A mult üzletévi gyártmányelszállítás ugyanis 12,128 698 forint 53 krajczárra rugott, holott 1896. évben 15 millió volt. Az ujonan épült villamos-gyár most már teljesen üzemben van. Az 1897. évre a 102 918 frt 59 krnyi alapszabályszerű leírások levonása után 737,369 frt 81 kr. tiszta nyereség marad, a melyből a társasági 6000 darab részvényre egyenkint 100 forint osztalékot fizetnek ki. A fennmaradó összeget jutalékokra s különböző tartalék alapokra fordítják. Végül mély részvétellel jelenti be az igazgatóság *Helffy* Ignác elhalálozását. Az elnök szintén a legmélyebb részvét hangján emlékezett meg *Helffy* Ignác elhalálozásáról, kiemelve nagy buzgalmát s azt, hogy egész tudását és tevékenységét áldozta a társaság ügyeinek előmozdítására. Kéri, hogy *Helffy* Ignác érdemeit jegyzőkönyvileg örökítsék meg. (Általános helyeslés.) Végül új igazgatósági tagnak egyhangulag *Kornfeld* Zsigmondot választották meg.

* **A Danubius Schoenichen-Hartmann egyesült hajó- és gépgyár részvénytársaság** dr. *Berzeviczy* Albert v. b. t. t. elnökségével szombaton tartotta évi közgyűlését. Az igazgatóság jelentéséből értesülünk, hogy tekintettel a hajógyártás időnkint való pangására, a vállalat a vasuti kocsik építését is gyártási keretébe felvette és vaggongyártat létesített, a mely már is kitünő vaggonokat készített és az utóbbi időben is jelentékenyebb megrendeléseket kapott. A mult év brutto nyereség-256,655 forint 87 krajczár. Ebből 82,352 forint leírásokra, 8715 frt 17 kr a tartalékalap gyarapítására, 17,430 forint igazgatósági jutalmakra, 150.000 forint 5%-os osztalék fizetésére fordíttatik. A visszalépett felügyelő bizottság tagjai újból megválasztottak. Az 1896-97. évi osztalék-szelvények e hónap 19-étől kezdve a Magyar leszámítoló bank és a Magyar ipar- és kereskedelmi banknál öt forintjával beválthatók.

A czeplédi izraelita hitközségtől.

Pályázat.

A czeplédi izraelita hitközségnél az üresedésbe jutott főkantori állásra ezennel pályázat hirdettetik. Az alkalmazandó főkantortól megkivántatik, hogy zeneileg képzett legyen és mint sóchét-ubódelek és kórél is működjék. Ezen állomás évi javadalmazása 800 forint készpénz,- természetbeni lakás,- fél sechita és egyéb mellék jövedelmekből áll.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények a f. évi május hó 1-éig az alulírt hitközségi elnökséghez nyújtandók be. Az állomás a f. évi június hó 1-én föltétlenül elfoglalható. Próba előadásra csakis meghívottak fognak bocsátatni és az utiköltség megtérítésére csakis a megválasztott tarthat igényt.

Czepléden, 1898 évi márczius hó 25-én.

A czeplédi izr. hitközség előjárósága:

Ransburg Adolf,
hitk. jegyző.

Beck Jakab,
hitk. elnök.

Nyilatkozat.

Az országgyűlésen a New-York életbiztosító-társaság realitása ellen emelt vádak folytán, mi, kik ezen társaságnál biztosítva vagyunk és biztosítási díjban évek óta ezeket fizettünk be, saját megnyugtató céljából legtekintélyesebb európai pénzintézetektől információkat kérünk a New-York megbízhatósága és anyagi helyzete iránt.

Ezen kérésünkre nyert információkban saját érdekeink teljes megnyugtatót találván, más ugyanezen társaságnál biztosítottak tájékozása végett a hozzánk érkezett információk eredeti szövegét czélszerűnek láttuk az alábbiakban közzétenni.

Budapest. 1898. márcziusban

Örley Kálmán,
országgy. képviselő.

Daniel Gábor,
országgy. képviselő.

Bornemissza Ádám,
országgy. képviselő.

Magyar Általános Hitelbank:

»Értesülésünk szerint a társaság a legnagyobb amerikai biztosító intézetek egyike és nagyon jó hírnévnek örvend.«

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank:

»1. Alapított 1841-ben, üzemét fölvette 1845-ben, egyike a három legnagyobb és legrégebb amerikai biztosító intézeteknek. Rendesen dolgozik, hírnevét és pozícióját, mint a három legelőkelőbb társaság egyike, teljesen föntartja.

2. Elsőrendűnek tekintjük.

3. Prima.«

K. K. priv. Oest. Laenderbank, Bécs:

»Egyike a legelőkelőbb amerikai életbiztosító intézeteknek, amely minden kötelezettségeire jó és melyelytel teljes megnyugvással lehet biztosításokat kötni.«

K. K. priv. Oest. Creditanstalt, Bécs:

»Értesüléseink szerint a társaság szakmájában a legjelentékenyebb társaságokhoz tartozik Amerikában, nagyon szolidan van vezetve és pénzeszközökkel bőven rendelkezik.«

Deutsche Bank, Berlin:

»Kérdésére értesítjük, hogy a társaság a legelőkelőbb és legjelentékenyebb amerikai életbiztosító társaságokhoz tartozik.«

Crédit Lyonnais, Páris:

»A New-York alakult 1845-ben.

Biztosítási állománya	Fcs. 4,545.160.000
Járadékbiztosításai	> 9.000.000
Aktívái	> 1,040.000.000
1897. december 31-én vagyonbefektetései következők voltak:	
Ingó értékek	Fcs. 556.769,000
Ezek áremelkedése	> 30.096,000
Jelzálog-kölcsönök	> 212.910,000
Ingatlanok	> 88.056,000
Készpénz és bankbetétek	> 53.089,000
Kölcsönök ingó értékekre és kötvényekre	> 64.301,000

A társaság rendesen teljesíti kötelezettségeit biztosítottjai irányában, jó hírnévnek és jó hitelnek örvend.«

A pesti izr. hitközség előjáróságától.

A t. cz. hitközségi tagok tájékoztatására van szerencsénk közölni, hogy a maczothnak csomagokban történendő elárúsítását, figyelemmel azon előnyökre, melyeket a tisztaság, tartóság és rendes mérlegelés szempontjából tapasztaltunk, ez évben is elrendeltük.

Ugy a sütők mint elárúsítók kötelesek lesznek tehát a 3-ik számú listából készített maczothot súly és árral jelzett plombírozott csomagokban kilójaként, 36 kr.-jával elárúsítani.

Midőn megjegyezzük, hogy a maczothnak vidékről való behozatala hatóságilag meg van tiltva, arra kérjük hitközségünk t. cz. tagjait, hogy sütőinktől és azok elárúsítóitól föntkörülirt minőségű maczothot csak is csomagokban fogadjanak el és netán előforduló visszaélésekről bennünket értesíteni sziveskedjenek.

Budapesten, 1898. márczius hóban.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácsal,
ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

Figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való **husvétkenyér (maczoth)** szolgáltatásának joga a fennálló magas miniszteri rendeletek értelmében **kizárólag az alulírt hitközségnek van főtartva**, indítatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a tiszt. hitközségi tagokat, hogy maczoth-szükségletüket csakis **hitközségünk maczoth-sütőitől** szerezzék be, minthogy a husvét kenyernek úgy **vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekből, Kőbányáról és az elővárosokból való beszállítását, valamint a netalán megkísérelt csempészetet** avagy **ügynök** általi illetéktelen elárusítását szigorúan ellenőrizni és **hatósági elkobozás** által megakadályozni fogjuk.

Budapest, 1898. évi márczius hó.

A pesti izr. hitközség előjárása.

Az 1878. évtől fenálló és rituális szempontból az ország minden részében mint legmegbízhatóbbnak elismert »laska« sütődémben, az idén is a legfinomabb laska készül **Silbermann Jozsua** fő-rabbinak főfőlügyelete alatt.

Kivánatra árjegyzékkel szolgálok. Megrendeléseket a legnagyobb mennyiségben szállíthatok, 5 kilós csomagokban, kivánatra ládákban és a legnagyobb pontossággal.

Kiváló tisztelettel **Kolman Béni, Vácz.**

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

KÉ

PES CSALÁDI LAPOK.

Szerkeszti: dr. Tolnai Lajos; kiadja: dr. Murányi Ármin.

Előfizetési árak a

»HÖLGYEK LAPJA« és a »REGÉNY«

melleklettel együtt:

Egészévre 6 frt. — Fél évre 3 frt. — Negyedévre 1 frt. 50 kr.

Mutatványszámokat

kivánatra ingyen és bérmentve küld a

»Képes Családi Lapok«

kiadóhivatala

Budapest, V., Vadász-utca 14.

NEW-YORK

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

Alakult: 1845-ben.

Alakult: 1845-ben.

AZ ÖSSZES NYEREMÉNYEK
a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1896. évi üzleti jelentésből:

Aktívák összege	970 millió frank.
Évi bérlet.	202 » »
1896-ban a biztosítottaknak kifizetett	95 » »
1896-ban kötött új üzletek összege	630 » »
Tiszta fölösleg 1896 végén.	138 » »

Az 1896-ban a biztosítottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 11 millió frankra rugott.

A New-York a művelt világ összes országában bir fiókokkal!

Referenciák Magyarországon:

Magyar Általános Hitelbank.

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körút 9—11. szám,

NEW-YORK palota.

GEYER OSIÁS

könyvkereskedésében

Budapest, Király-utca 20. szám,

kapható:

Schück Schulchon-Aruch, német fordítással, kötve 1 forint.

דומש (Mózes 5 könyve.) Magyar vagy német fordítással 2 frt. — Fürst német fordításával, illusztrálva, díszkötésben 4 frt 50 kr. — A »שני« commentár pontozott szövegével, németre fordítva, a biblia-szöveg német fordításával, öt vászonvötésben 5 frt.

פרי תורה 200 frt. Használt állapotban, jótállás mellett 50 frttől 100 frtig.

Talészim (imaköpenyeg) selyem- vagy gyapjúból, arany- vagy ezüst paszománttal 5 frttől 20 frtig.

Imakönyvek magyar v. német fordítással 40 krtól főlebb.

Jahrzeit-Tabellák 50 évre kimutatva, szép kivitelben 1 frt 20 krtól 3 frtig.

Hagade a Peszach alkalmával, magyar vagy német fordítással 10 krtól 20 krajczárig.

Postai megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

KÖNYVKERESKEDÉS
és **HÉBER KÖNYVKIADÓ ÜZLET**
BUDAPEST, Király-utca 8. szám.

Műhímzőintézete az 1885. országos kiállításon, valamint a millenniumi kiállításon első díjat nyert.
Állandó kiállítás a magy. keresk. muzeumban.

Van szerencsém a t. cz. közönséget értesíteni, miszerint a »LÖWY M. E. FIA«-féle **csődtömegből** való alkalmi bevásárlásom következtében 40% árengedményt nyújthatok tisztelt vevőimnek.

Raktáron tartok: mindennemű héber műveket (ספרים) úgy mint:

Hebraicá-t, Judaicá-t, Alkalmi beszédek-et, Folyóiratokat és Tudományos műveket.

לוחות הפעלים

A héber ige- és névragozás tabellái. Módszeresen rendezte és nyelvtani jegyzetekkel kísérte **Füredi J.**, képző-lanár. Ára 20 kr. 25%.

למוד המקרה והלשון

Héber (A B C) olvasó- és gyakorló-könyv. Irta **Kircz J.**, tanár. Ára 20 kr. 40%.

Jahrzeit-Tabellák 50 évre kimutatva, szép kivitelben 1 ftt 20 krtól 2 fttig.

הגדה של פסח

új kiadása. Halász N. magyar fordításával, a széder arrangirozásának ismertetésével vagy német fordítással 10 krtól 20 krtig

ספרי תורה új vagy használt 100 fttől 200 fttig.

Hétköznapi és ünnepi imakönyvek finom bőr- vagy bársony-díszkötéssel. Gyapot és selyem טליתים 2 fttől 50 fttig.

Kiváló tisztelettel **STERNBERG ÉS TÁRSA.**

Csődtömeg eladás!

Vb. Löwy M. E. és Fia

czég csődtömegéhez tartozó,

machsorok, gemorák, imakönyvek, tfilák, hagadák, Baschi Chumisch, Deborák

és egyéb héber könyvek kötött állapotban, úgy nagy mennyiségű kötetlen árúk (cruda)

== 40 százalékkal a beszerzési áron alul ==
nagyban és kicsinyben eladtnak a Budapest, Király-utca 1. sz. a. levő üzletben.

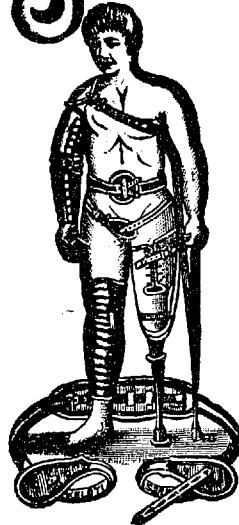
Fölvihatalnak tehát a venni szándékozók, hogy e nembeli szükségleteiket mielőbb szerezzék be, **mert az eladás még csak rövid ideig fog tartani.**

Az összeg előleges beküldése mellett a megrendelt árúk postán is küldetnek.

Dr. SZABOLCSI IZIDOR ügyvéd, mint csődtömeggondnok.

Specialista
sérvkötőkben

Cs és kir osztr.-magyar és belga kir. szabad. Kitünt. Brüssel 1893, arany érem és díszokmányokkal.

KELETI-FÉLE
s é r v k ö t ő

a legtokéletesebb ezen nemben, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 „

Gyáramban készülnek ezenkívül: mülábak, műkezek, műleges fűzők, egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gummi görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötszerész és orvos-szabászi műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV. Koronaherczeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

MATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
legbiztosabb égvényes
SÁVANYUKUT

Budapesti Villamos Városi Vasút Részvény-Társaság

HIRDETMÉNY.

A »Budapesti Villamos Városi Vasút Részvény-Társaság« t. cz. részvényesei az 1898. évi április hó 7-ik napján, délelőtti 11 órakor, a társaság helyiségeiben (Budapest, VII. ker., Kertész-utca 20. szám alatt tartandó

VII. rendes közgyűlésre

ezenel tisztelettel meghívatik.

N A P I R E N D:

1. Az igazgatóság évi jelentése és az abban foglalt indítványok.
2. Az 1897. üzleti év mérlegének és zárszámadásának előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése és a fölmentvény megadása iránti indítvány.
4. A nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
5. Az alapszabályszerűleg kilépő igazgatók helyeinek betöltése iránti intézkedés.
6. A felügyelő-bizottság 3. rendes és 1. póttagjának megválasztása.

Budapest. 1898. márczius hó.

Az igazgatóság.

A részvények letehetőek f. évi márczius hó 31-ig: az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél V., Fürdő-utca 5. sz. alatt.

Izraelita községkerületi elnökök gyűlése.

Az izraelita községkerületi elnökök rendes évi gyűlésüket f. h. 21-én a pesti izr. hitközség üléstermében tartották. Jelen voltak: *Deutsch* I. M. (Szombathely), *Donát* Manó (Trencsén), *Horovitz* Sámuel (Kolozsvár), *Lippe* Vilmos (Szolnok), dr. várhelyi *Rósa* Izsó (Szeged), *Schreiber* Ignác kir. tanácsos (Győr), dr. *Schul* Győző (Szászváros), *Schweiger* Márton (Budapest), *Sternthal* Sámuel (Temesvár), és *Wertheim* Ármin (Székes Fehérvár). Távolléttöket kimentették: dr. *Berkovits* Ferenc (N. Vár), gelsei *Gutmann* Vilmos kir. tanácsos (Nagy-Kanizsa), *Leopold* Sándor (Szegzárd), *Politzer* Bernát (Rózsahegy), és dr. *Szilasi* Fülöp (Szabadka).

Schweiger Márton a gyűlést a következő szavakkal nyitotta meg:

Mint utolsó gyűlésünk elnöke bátorkodtam elnöktársaimat mai napra egybehívni nemcsak azért, mert szabályzatunk szerint évenként kell gyűlést tartanunk, hanem azon oknál fogva is, mert a kormányhoz m. évi gyűlésünkől újabb kongresszus egybehívása iránt tett előterjesztésünk még elintézést nem nyert. Alkalmat kívántam adni a t. gyűlésnek arra, hogy a kormány hallgatásával szemben teendő intézkedésünk iránt határozasson.

Őszintén üdvözlöm az urakat, és köszönöm, hogy felekezetünk közügye érdekében ide elfáradni méltóztattak. Méltóztassék megengedni, hogy különösen üdvözöljem a körünkben most első ízben megjelent *Lippe* Vilmos elnök urat Szolnokról és neki itt nyilvános köszönetet mondjak buzgó tevékenységért, melyet a XVI. izr. községkerületnek újból történt megalakítása körül kifejtett. (Éljenzés.) Ugyancsak első ízben látjuk körünkben *Wertheim* Ármin urat Sz. Fehérvárról, (Éljen) a kibben szintén a zsidó közügy terén hű s odaadó munkatársat nyertünk.

A kongressusi szervezési szabályzat 69 §-a szerint a jelen ülés idejére elnököt és elnökhelyetteset kell választani.

A kerületi elnökök a gyűlés elnökéül *Schweiger* Márton, elnökhelyettesül dr. *Rósa* Izsót választják meg.

Dr. *Simon* József kir. tanácsos előterjeszti az országos iroda jelentését, melyből a következőket közöljük:

Tisztelt gyűlés!

Sajnálattal jelentjük, hogy az izraelita egyetemes gyűlés egybehívása iránt a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltóságához intézett két rendbeli felterjesztésünk eddigelé még semmiféle elintézésben nem részesült. Még mindig nem jutott tehát felekezetünk abba a helyzetbe, hogy rendezésre váró számos ügyét saját hatáskörében szabályozhassa. Napról-napra tapasztaljuk ez állapot hátrányait Érezhetővé válik az a folyó ügyekben is és nem egyszer akadnak fenn a hatóságok, de maga a miniszterium is, ha oly kérdések eldöntése előtt állanak, melyekre kellő irányelvek még nem léteznek.

E fórumok sokszor fordultak hozzánk véleményért és mi igyekeztünk az adminisztrációt oly irányba terelni, amely a reánk bízott felekezeti érdekeknek leginkább megfelel.

I.

Leggyakrabban fordult elő, hogy *fiókhitközségek az anyahitközség kötelekéből kilépni kívántak*, hogy a rabbinate adó alól magukat kivonhassák Ezeket az eseteket a tisztelt gyűlés mult évben előre sejtette és ezért méltóztatott megbizni bennünket azzal, hogy a miniszteriumnál odahassunk, hogy az izr. anyahitközségek területkörei ezentul is fönntartassanak, nehogy a mostani hitközségi rend fölbomoljon, mielőtt azt a felekezet új alapokra fektetni képes lenne.

A helyzet nehézsége abban rejlik, hogy a fönálló szabályrendeletek szerint az anyakönyvvezetési jog képezi az anyahitközség kriteriumát és a fiókhitközségek azt hiszik, hogy a polgári anyakönyvvezetés életbelépésével az izr. anyakönyvi kerület jelentősége megszűnván, az ezzel járó terhet sem kötelesek többé viselni. Az eljáró hatóságok pedig azért is hajlandók a fiókhitközségek álláspontját helyesnek elismerni, mert az izr. anyahitközségek a kultagokra tényleg többnyire »anyakönyvi adó«-t vetnek ki és »anyakönyvi adó« címén kéri a hátralékokat behajtatni.

Figyelmeztetendők az anyahitközségek, hogy ne nevezzék a kerületüket »anyakönyvi kerület«-nek, hanem »rabbisági kerület«-nek, szintugy az adót sem »anyakönyvi«, hanem »rabbisági adó« cím alatt vessék ki. A fönálló szabályrendeletekből világosan kiderül, hogy az anyahitközség rabbija a kerületnek nemcsak egyszerű anyakönyvvezetőjeül lett alkalmazva, hanem valóságos rabbija az egész kerületnek és azért nagyon is összefér az érvényben levő szabályokkal is, hogy az anyahitközségek területeit »rabbisági kerületek«-nek nevezzük és hogy a hitközségek »rabbisági adó«-t vessenek ki, melynek fizetésére a kerületben lakó összes izraliták kötelezhetők.

Az újabb miniszteri intézkedésekben e kifejezések már használatnak és hisszük, hogy azok jelentősége a köztudatba mindinkább átmegy, mi által a felekezeti adó jogcímének helytelen értelmezése is meg fog szünni.

Ha a törvényhatóság közigazgatási bizottsága a a fiókhitközség kiválási kérelmét nem pártolta, akkor a miniszterium annak eddigelé helyt nem adott. Előfordult azonban már az az eset is, hogy a törvényhatóság közigazgatási bizottsága meleg pártolással terjesztette föl egy-egy fiókhitközségnek azt a beadványát, melyben az anyahitközségtől való különválhatását és önálló anyahitközséggé való megalakulhatását megengedtetni kérte. Mint-hogy »az izr. vallásról« szóló törvény nem terjesztette ki reánk az 1868. évi LIII. t.-cz. 23 §-ában foglalt rendelkezés hatályát, új izraelita anyahitközségek alakításának engedélyezése még mindig a miniszterium hatásköréhez tartozik; és minthogy a felekezeti anyakönyvvezetés joga nem képezheti már a kormány adományozásának tárgyát, immár szükségesnek mutatkozik, hogy addig is, míg felekezetünk az önkormányzati jogkörébe tartozó ügyeket önmaga nem szabályozhatja, a miniszterium az izr. anyahitközség alakíthatását bizonyos föltételhez kösse. Annak a nézetünknek bátorkodunk hát kifejezést adni, hogy ez idő szerint felekezetünk érdekeinek az felelme meg leginkább, ha a miniszterium anyahitközség alakíthatásának föltételeül a szokásos institucziók fönntartásán fölül még egy képesített rabbi alkalmazását is megállapítaná. Fölkérjük a t. gyűlést, hogy a nézetünk helyessége felől nyilatkozni méltóztassék.

II.

Történtek abban az irányban is kísérletek, hogy az anyahitközség székhelyén alakíthasson a tagok egy része külön önálló hitközséget. A székes főváros területén hitrokonaink egy csekély töredéke még arra is kész volt,

hogy külön, törvényesen elismert felekezetet alakítson, csak hogy »szabad izraelita hitközség« név alatt külön vallástestületet képezhessen. Mindezen kísérletek vég-eredményeikben a főhitközségek gyöngítésére vezettek volna s ezért az erők szétforgácsolására irányított törekvéseket elleneznünk kellett. A főnálló szabályrendeleteket és az 1895. évi XLIII. t.-cz. határozatait szigorúan kértük alkalmaztatni és ez által sikerült is a szándékolt kiválásokat mindenütt meghiusitanunk.

III.

A vallásoktatás mikénti kiszolgáltatása szintén egyikét képezi azon fontosabb felekezeti ügyeinknek, melyek rendezetlen volta számos visszásságra vezet. Egy némely vármegye törvényhatósága már megint szabályrendeletek készítésével foglalkozik, melyekkel a zsidó zugiskolákat rendszabályozni kívánják. Továbbá számos helyen egy-letek alakulnak arra a célra, hogy tanköteles gyermekek vallásitanításával foglalkozzanak. A kormányt a zugiskolák beszüntetésére irányuló szabályrendeletek, valamint az izr. vallásoktatással foglalkozni kívánó egyesetek alapszabályai egyaránt foglalkoztatják.

Valahányszor a miniszterium ezekben az ügyekben véleményünket kikéri, mindannyiszor rámutatunk annak sürgős szükségességére, hogy felekezetünknek mielőbb nyujtassék mód arra, hogy összes ügyeit saját autonóm hatáskörében rendezhesse. E mellett azonban a velünk között szabályrendeletek és egyleti alapszabályok fölött mégis véleményesen nyilatkozniunk kell. Tisztelettel tudatjuk, hogy véleményünk nyilvánításánál, *azon elv által vezéreltetjük magunkat, hogy tanköteles gyermekek vallásoktatása az izr. hitközségek jogát és kötelességét képezi.* Ebből folyólag ellenzünk részünkről minden olyan törekvést, a mely a hitközségek e jogát csorbíthatná. Eltekintve azoktól a felekezeti érdekektől, a melyek a hitoktatás helyes kezeléséhez fűződnek, már felekezetünk decoruma is megkívánja, hogy a hitközségek a vallásoktatás szent ügyét maguktól elhárítani ne igyekezzenek és ennél fogva csak oly helyeken, a hol a hitközség e téren csupán törvényszerű kötelességét teljesíti, pártolhatjuk külön talmud-tórának egy külön egyeslet által való létesítését arra a célra, hogy az ifjúságnak bővebb héber ismeretek szerzésére alkalma legyen. Örömmel jelenthetjük, hogy ezen álláspontunk felső helyen már több ízben érvényesült.

IV.

A lelkesi jövedelem kiegészítéséről szóló törvényjavaslat, az első szövegezésében, felekezetünk főhatóságaként az »Izraeliták országos irodáját« és az »Orthodox izr. közvetítő bizottság«-ot nevezte meg. Minthogy célirányosnak nem tartottuk, hogy szervezetünk mostani tarthatatlan állapota országos törvényben nyomot hagyjon, a szövegnek e részbeni megváltoztatását kérelmeztük. Előterjesztésünk eredményezte a nevezett törvényjavaslat mostani 3. §-ának ama kitételét, miszerint a lelkesek »illetékes felekezeti főhatóságuk, illetőleg hitközségi előljáróságuk után« folya-modhatnak, a mi kitűnik az ezen §-hoz adott miniszteri indokolásból. Önként értendőik azonban, hogy az izr. hitközségek előljáróságai a rabbik kérvényeit az illetékes községkerületi elnökségek után fogják felsőbb helyre terjeszthetni.

A törvényjavaslat érdeméhez nem szóltunk, a mint most is tartózkodunk attól, hogy annak értékét a szerint mérlegeljük, a mint abból felekezetünkre anyagi előny származik vagy sem. De nem hagyhatjuk szó nélkül azokat az adatokat, melyeket a törvényjavaslat a 11 §-hoz adott »részletes indokolás«-ban a felekezetünkre vonat-

kozólag feltüntet. Az van ugyanis ott mondván, hogy a vallásfelekezetek főhatóságaitól beérkezett adatok szerint a törvényjavaslat hatálya 303 rabbira fog kiterjedni, a kik fizetésének 600 frtig való kiegészítése 34,581 frtot, és 800 frtig leendő kiegészítése 91,136 frtot igényel. Kissé gyengíti e számok hatását a »részletes indokolás«-nak további kijelentése, a mely a következőképpen hangzik:

»Számos oly lelkes van, a ki a javaslat 4. §-ában megszabott minősítéssel nem bír, ezek fizetése csak 400 frtra egészített ki; p. o. az izr. vallásfelekezet 303 rabbija között alig lesz 50, kinek fizetése 800 frtra volna kiegészítendő.«

Nézetünk szerint ez utóbbi kijelentés sem felel meg a tényleges viszonyoknak, és ezért a törvényjavaslat kidolgozásánál rendelkezésre állott adatokat részünkről is megvilágítani bátorkodunk.

A vallás- és közoktatási minister ur ő nmsga az 1896 évi április hó 23-án 22701 sz. a kelt rendeletével azt a felhívást intézte hozzánk, hogy a rendelkezésünkre álló adatok alapján mindama rabbiságokról, melyeknek javadalmazása az évi 800 frtot el nem éri, a hiányzó összeg pontos jelzése mellett 8 nap alatt táblás kimutatást terjeszszünk fel. Az »orth. izr. közvetítő bizottság« hasonló felhívást kapott. Az országos iroda a nyolcz nap alatt begyűjtött anyag alapján már 1896 évi május hó 8-án jelentette fel, hogy 103 izr. hitközségben a mostani rabbisági javadalomnak 800 frtra való kiegészítése 29079 frtot igényel. Az »orthodox izr. közvetítő bizottság« is felterjesztett egy kimutatást, mely szerint 200 rabbiság javalmi összegének 800 frtra való kiegészítéséhez 62,057 frt szükségeltetik. E két összegnek egyszerű összeadásából származott a törvényjavaslat indokolásában feltüntetett az az eredmény, miszerint 303 rabbi fizetésének évi 800 frtra való kiegészítése 91,136 frtot igényelne.

Ámde nagy hibába esik az, a kie számokban helyes kifejezését látja annak a valóságos szükségletnek, a mely a törvényjavaslatnak törvénynyé váltá esetében felekezetünkkel szemben beállana. Figyelembe veendő ugyanis, hogy a fennálló szabályrendeletek szerint a rabbinak csak négy középiskolai osztályt kell végeznie s a hitközségek a rabbisági hivatalt rabbi helyetessel is betölthetik, a kinek szintén nincs nagyobb qualificatioja. Ez utóbbi engedményt azért kellett megtenni, mert az izr. anyakönyvi ügynek 1885 évben történt rendezése alkal-mával a hitközségek kötelességévé tétetett, hogy az anyakönyveket a rabbisági hivatal által vezettessék, annyi szabályszerűen képesített rabbi pedig nem volt hogy főleg ott, a hol csak az orsz. rabbiképzőből kikerült rabbi akartak alkalmazni — a rabbisági hivatal egy rabbi lett volna betölthető.

Tényleg ama 103 hitközség tulnyomó részében, melyek jegyzékét az országos iroda felterjesztette, jelenleg csak rabbi helyettesek működnek, a kiknek most 800 frtnál kevesebb a fizetésük. De ebből korántsem következik, hogy ezek a hitközségek, ha majd rabbi alkalmaznak, önjerejükből a rabbinak 800 frt évi fizetést adni képesek nem lesznek. Feltéve tehát, hogy az említett 103 hitközség mindegyikében idővel az orsz. rabbiképzőn képesített rabbi fog alkalmaztatni, még mindig nem bizonyos, hogy e rabbik fizetésének kiegészítéséhez az államnak hozzájárulására lesz szükség.

A mi pedig a mostani tényleges állapotot illeti, a mely a valóságos szükséglet kiszámításánál figyelembe jöhet, valamennyi 303 rabbi között, kikerül a törvényjavaslat indokolása megemlékszik, alig van tíz rabbi, a ki a 4. §-ban megszabott minősítéssel bírna, tehát nyolcz

gymnásiumi osztályt végzett s jövedelmének 800 frtra való kiegészítésére igénynyel bírna. A többi mind csupán 400 frtra tarthat igényt és ezennel konstatáljuk, hogy az országos iroda jegyzékében foglalt rabbiságok közül csak (6) hat igényel kiegészítést összesen 705 frttal, az orth. közv. bizottság kimutatásában pedig mindössze 42 rabbisági hivatal javadalmazása marad a 400 frton alul, és ezek kiegészítése évi 4030 frtot igényelne.

Ezek szerint a törvényjavaslat indokolásában említett 303 rabbiállás között:

a) legfeljebb tíz van olyan, a melynek évi javadalma 800 frtra lenne kiegészítendő, a mire legfeljebb évi . . . . . 3000 frt szükségeltetnék, továbbá

b) 48 rabbisági hivatal javadalmazásának 400 frtra való kiegészítése válnék szükségessé, a mi igényelne évi . . . . . 4735 frtot

A begyűjtött adatok szerint tehát mind-össze évi . . . . . 7735 frtot

kellene az államnak a rabbisági javadalmak kiegészítésére fordítani, ha a benyújtott javaslat törvényerőre emelkedik.

Hiszszük, hogy rabbijaink törekedni fognak ezen-tul a javaslat 4. §-ában megszabott minősítés megszerzésére, mely esetb. n javadalmuknak 800 frtra való kiegészítését kívánhatják. De egyuttal azt a reményt tápláljuk, hogy felekezetünk már a közel jövőben fogja összes ügyeit autonom hatáskörében szabályozhatni s felismerve a rabbik jelentőségét a felekezeti életben, ezek állását aképpen fogja szervezni, hogy egyikök sem lesz évi 800 frton aluli összeggel javadalmazva. Az a meggyőződésünk tehát, hogy idővel minden rabbinak meg lesz a magasabb qualificatioja, hogy azonban ez az állam nagyobb megterhelését maga után vonni nem fogja, ha felekezetünk teljes autonómiájának élvezetében jut, melyből elégséges erőt merithet arra, hogy rabbijait az állam által kilátásba helyezett legmagasabb javadalommal külsővel nélkül is elláthassa.

Bátran állithatjuk, hogy a lelkészi javadalmaknak szándékba vett kiegészítésével az állam felekezetünk érdekeit nem igen mozdítja elő, és hogy a rabbik magánérdekeinek inkább megtevelne, ha a lelkészeknek most fennálló segélyezési módja továbbra is fennmaradna.

Mindamelllett a törvényjavaslatot, a mely az 1848: XX. t. cz. 3. §-ában, és a legújabb egyházpolitikai törvényekben lefektetett nagy elvvel alapján készült, örömmel üdvözöljük, és mihelyt az törvénynyé válik, hitközségeinket és a rabbikat a szükséges teendőkről értesíteni fogjuk.

V.

Mult évi gyűlésünkben megbízást nyertünk, hogy a m. kormánytól az izraelita egyházi célokra megállapított 5000 frt javadalom rég kilátásba helyezett felemelését megsürgessük. E meghizatásban eljártunk s habár nem bírnak teljes eredményt felmutatni, mégis örvendes tudomásul veendőnek tartjuk azt is, mert a kormány és a törvényhozásnak irányunkban táplált jóindulatáról tesz tanúságot, hogy az 5000 frt javadalom már a folyó 1898 évre 10 000 frtra lett felemelve.

Mint hogy a csekélyebb illetményekkel ellátott lelkészek részére felvett segélyösszeg az egyes felekezetek között az egyházi célokra szánt államsegélyek arányában szokott megosztatni, — az izr. egyházi célokra felvett összeg megkésztérésedése, a rabbik segélyösszegének megkésztérésedését fogja maga után vonni. Számítunk arra, hogy abból az összegből, a mely a különböző egyházak csekélyebb illetményekkel ellátott lelkészeinek segélyezésére törvényhozásilag meg lett állapítva, a rabbikra a folyó

1898 évben már nyolcezer frtnál magasabb összeg fog jutni. Sajnos, hogy rabbijaink e segélytől elesnek, mihelyt a lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló javaslat, melyről az előző pontban megemlékeztünk, törvénynyé válik.

Kivánatos, hogy addig az időpontig a felekezet maga jusson abba a helyzetbe, hogy az egyházpolitikai törvények által megkárosult rabbiknak megfelelő kárpótást nyujthasson.

Tisztelettel kérjük a gyűlést, méltóztassék határozatilag kimondani: hogy azok a hitközségek és rabbik, a kik a folyó évben segélyt igénybe venni kívánnak, a vallás-és közoktatás ügyi minister urhoz intézett kérvényeket f. évi ápril hó végéig a kerületi elnökökhöz küldjék be. A kerületi elnökök pedig sziveskedjenek az ápril hó végéig hozzájuk beérkezett kérvényeket javaslataikkal együtt május hó közepéig az országos irodához — a ministeriumhoz való felterjesztés végett — átszarmaztatni.

VI.

Az izr. sikestémák orsz. intézetében az orsz. izr iskolaalaptól husz alapítványi hely tartatik fenn, melyek közül négy hely a folyó tanév végével üresedésbe jön. A vallás és közokt. ministerium e négy alapítványi hely betöltésére pályázatot hirdet, melynek határideje folyó é. május hó 31-én lejár. A mennyiben ily pályázó kérvények a kerületi elnök urakhoz beérkezzenek, legyenek szivesek azokat az országos irodához oly időben beküldeni, hogy május hó 31-éig a ministerium ele terjeszthetők legyenek.

VII.

Többrendbeli panasz érkezett be hozzánk arra vonatkozólag, hogy a pénzügyi közegek a gabella-jövedelmet keresetadó tárgyává tenni kívánják. Azokat a hitközségeket, a melyek hozzánk fordultak, értesítettük a pénzügy-ministeriumnak 27698/1878 sz. a valamennyi kir. adófelügyelőhöz és kir. adóhivatalhoz intézett rendeletéről, mely szerint a gabella, a mennyiben az ez után nyert jövedelem kizárólag hitközségi intézmények fenntartására fordittatik és haszonbérbe adva nincsen, hanem az illető hitközség által házilag kezeltetik, a keresetadónak tárgyát nem képezi. Abban az esetben azonban, ha a hitközség a gabella-jövedelmét bérbe adta, az illető bérlő ezen vállalat után III. oszt. keresetadóval megrovandó.

VIII.

Messze vezetne, ha felsorolni akarnók mindazokat az ügyeket, melyekhez egyes hitközségek, azoknak alkalmazottjai, jelesül a rabbik és tanítók, vagy a zsidó közügy érdekében hozzászólni alkalmunk nyílt. Mindazokban az ügyekben, melyek nem tisztán administratív természetűek voltak, hanem a vallást csak legcsekélyebb mértékben is érintették, régi gyakorlatunkhoz híven az országos rabbiképző-intézet véleményét kértük ki s annak értelmében tettük meg felső helyre javaslatainkat. Elismeréssel kell megemlékeznünk főt. Bloch Mózes, a rabbiképző tanári kara tudós elnökének alapos véleményeiről és arra kérjük az elnök urakat, méltóztassék megengedni, hogy az erről való hálás megemlékezésünknek mai jegyzőkönyvünkben kifejezést adhassunk és ennek megtörténetéről a nevezett tanártestületi elnök urat értesithessük.

Jóllehet nemcsak felekezetünk közegeimél, hanem a magas kormánytól, sőt a közös hadügyminiszteriumtól is, a hol a zsidó ujonczok számára a Jom-kippur napra kitérve volt bevonulási határidőnek elhalasztását készkötölnünk sikerült, a legkészségesebb támogatásra talált felekezetünknek előttünk ismert minden ügye, azért még sem tekinthetünk megelégedéssel a lefolyt év eredményeire,

mert egyedüli feladatunkat a zsidó autonomia létesítése képezi, e cél felé pedig a lefolyt év bennünket egy lépéssel sem vitt közelebb.

A fentebb nagyobb vonásokban jelzett néhány ügy is eléggé föltűnteti felekezeti ügyeink mielőbbi rendezésének szükségét és ezért azzal a kéréssel zárjuk be e jelentésünket:

hogy az autonomiánk ügyében a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltóságához az 1896. évi január hó 6-án és az 1897. évi január hó 6-án tartott üléseinkből intézett előterjesztéseink elintézését megsürgetni s e végből nevezett miniszter urhoz újabb fölterjesztést intézni méltóztassék.

Az izraelita községkerületi elnökök az országos iroda jelentését helyeslő tudomásul vették és az abban foglalt javaslatokat — az egyes pontok tüzetes megvitatása után — elfogadták.

Végül megállapította a gyűlés annak a beadványnak a szövegét, melylyel az izraelita egyetemes gyűlés egybehívása tárgyában az 1896. évi január hó 6-án és 1897. évi január hó 6-án tartott üléseiből a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett előterjesztését megsürgeti és a sürgető beadvány átnyújtásával az elnökséget bizta meg.

Bánffy báró beszéde.

Bánffy Dezső b. miniszterelnök a képviselőház szerdai ülésén hosszabb beszédet mondott, a melyben kiterjeszkedett Asbóth János beszédére is a zsidókérdést illetőleg.

A miniszterelnök beszédének ez a része teljesen alkalmas arra, hogy, a magyar zsidóság arról legnagyobb meglepéssel vegyen tudomást. Nem csak az államférfiu, de az ember is megnyilatkozott e beszédben. Nemes szívvél és igaz, férfias meggyőződéssel védelmezte meg a méltatlanul meghurczolt és mindig bünbaknak odaállított zsidóságot. Az a melegség, a melylyel a magyar zsidóság érdemeit méltatta, legfényesebb bizonyítéka annak, hogy, még sem vak minden tényező a fény világosságával szemben. Hogy érdemek elismerésére senki Bánffy bárónál sem illetékesebb.

Büszkén említette a miniszterelnök azt a kört, a melyben fölnevekedett, mert ott nem ösmernek faj és felekezeti ellenszenveket. E büszkeség a miniszterelnöknek diszére, a zsidóságnak pedig becsületére válik és ha a miniszterelnök igaz magyar hazafiak rokonszenvéért cserében a zsidók magyar hazafiságát kívánja, úgy nekünk csak az lehet a válaszuk, hogy bízzék bennünk. A magyar zsidóságnak legszentebb földadata mindig az lesz ezentúl is, hogy azoknak, a kik rokonszenvükkel és szeretetükkel kitüntetik, a rokonszenvet és szeretetet soha sem legyen okuk sem szégyelni, sem pedig megbánni.

Bánffy Dezső b. miniszterelnök beszédének említett része szó szerint a következő:

Asbóth János képviselő ur beszédével akarok foglalkozni. Scripta manent, verba volant. Itt egy kis füzetke van a kezemben, egy nagy terjedelmes gyűjteménynek egyik kis részlete. Ebben, kérem, szokásomban van egyes jelentékeny politikusoknak már rég idő óta elmondott beszédeiből egyet-mást bejegyezni.

Ezen kis füzetkében Asbóth képviselő urnak Magyar konzervatív politika czimü munkájából van egy pár sor. Így szól (olvassa): »A magyar konzervatív pártnak nem szabad katolikus pártnak lenni (Derütség jobbfelől), hanem olyannak kell lennie, a melyhez a protestáns, a zsidó, az ó-hitü ép úgy csatlakozhassék, mint a katolikus.«

Egy másik helyen Asbóth képviselő ur foglalkozik a Szabadságról szóló művében a zsidókérdéssel is. Azt mondja (olvassa): »A kereszténység alapítója mondá és régi zsidó elvet mondott ki azzal, hogy sem a törvényből elvenni, sem a törvényhez hozzátenni nem szabad egy jottát sem.« És valóban tény, nem tettek hozzá a törvényhez semmit sem. A mit tanított, mind a zsidóságtól vette; abból volt merítve; kizárólag a zsidóság erkölcsi tartalma képezte tanainak anyagát. Krisztus a zsidósághoz semmit sem tett hozzá, de elvett belőle bizonyos részeket. (Zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Szóval, midőn Asbóth képviselő ur egyik munkájában a konzervatív politikáról szólva, ennek czéljául azt tüzte ki, hogy az összes felekezeteket magában egyesítse, a zsidókat is, s midőn egyik másik munkájában azt mondja, hogy Krtsztus valódi tanainak képviselői ma is a zsidók közt keresendők, s hogy ha Krisztus emberi minőségben a földre jönne, hiveit ott keresné: akkor Zichy János képviselő ur, Asbóth képviselő urnak igen tisztelt barátja és elvtársa (Derütség jobbfelől), ki már a mult évben hangoztatia az ő konzervatív politikáját, ez évben pedig reakzióra is hivatkozik (Derütség jobbról) s mégis Asbóth képviselő ur vele egyetért, elveit magáévá teszi s együtt működik azzal a néppárttal, mely az antiszemitizmust ma már erős, hatalmas bátorsággal írja föl zászlójára. (Igaz! Ugy van! Tetszés jobbfelől.)

T. Ház! Azok a hangok, melyek itt elhangzottak, eszembe juttatják nekem a középkor küzdelmeit, a protestantizmus üldözéseit, a franczia Bertalan-éjt megelőző napok hangjait. Polónyi képviselő ur találhatja különösnek azt, de — a tények, adja isten, ne igazolják — azok a hangok oly felekezeti ellentétekre vezetnek, a melyekre ez országnak szüksége nincs. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Itten, t. Ház, kiegyenlíteni kell az ellentéteket, megszüntetni.

T. Ház! Őszintén büszke vagyok arra, hogy oly körben nőtem föl, az ország oly részében, hol a felekezeti ellentéteket nem ismerik (Éljenzés és tetszés a jobboldalon); az ország oly részében, hol a vallás, a hit kérdése szóba soha sem jött, a meggyőződés, az elv, a politika volt az irányadó. (Helyeslés és tetszés a jobboldalon.) És ma, t. Ház, itten, midőn a reakció visszahívásáról hallunk, midőn a konzervativizmus óhajait halljuk és a liberalizmus elítélését halljuk, akkor nekem egy bizonyos borzongás fut végig a hátamon, mert azt látom, hogy oly körben vagyok, mely kör visszafelé a kivitt eredmények megszüntetésére törekszik és a mely Magyarországnak kétségkívül legnagyobb veszedelme. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

T. Ház! Ma, midőn ebben az államban, a hol annyi a vallásfelekezet és nemzetiség, egyes felekezetek ellen oly hangokat hallunk, mint a milyen hangok itt elhangzottak a zsidókkal szemben, ne legyen meg nekem az aggályom? Nekem, t. Ház, annak az embernek, ki a

zsidókra vonatkozólag már önálló nézettel birtam akkor, mikor még Mócsy képviselő ur hihetőleg nem volt néppárti antiszemita köpenybe burkolva.

T. Ház! Sok évvel ezelőtt — gondolom lesz 12—14 éve — Besztercze városában, mint ujonnan megérkezett főispánnál a különböző hatóságok és felekezetek én nálam tisztelegvén, megjelent ezek közt az ortodox hitközség is. Intéztek hozzám egy elég hazafias, kétségtelenül igen lelkes, német nyelven tartott beszédet és én akkor, t. Ház, azt mondtam az illetőknek: »Uraim, köszönöm szives figyelmöket, hogy itt én előttem megjelenve engem, mint új főispánt üdvözöltek. Köszönöm azt, hogy midőn az egész város felekezetei én előttem megjelennek, eljönnek önök is. De rosszul esett nekem, hogy Magyarországnak egy felekezete, az izraelita felekezetnek szónoka én hozzám németül szólott. Rosszul esik nekem, hogy önök itten bizonyos nemzetiségi színezettel jelennek meg. Én a zsidókat Magyarországon egyébként nem tekintem, mint egy felekezetnek. (Helyeslés jobbfelől.) Nem tekintem egyébként, mint a magyar nemzet kiegészítő részének (Helyeslés jobbfelől.), a mely, ha ezen az uton halad, kétségtelenül magának, de az országnak, s a nemzeti fejlődésnek igen nagy szolgálatot tesz. Elvárom önöktől, urak, hogy így fogják fel a kérdést; elvárom, hogy ne tekintsek magukat egyébként, mint felekezetnek ebben az országban, őszinte szívvvel, testtel-lélekkel magyaroknak, hazafiaknak. (Éljenzés a jobboldalon.)

T. Ház! Ez volt akkor álláspontom, ez ma is és azt hiszem, hogy az a hang, a mely itt elhangzott, ismételtén egyes képviselő urak szájából, az nem ezt fogja elősegíteni; az ezt gátolni fogja, kitesztítja esetleg a nemzet testéből, vagy legalább arra törekszik, — remélem eredménytelenül — mindenesetre azonban a felekezetek között idézi elő az ellentéteket. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Méltóztassanak meggondolni, hogy nem helyes ez, mert ezen az uton haladva nem az ellentéteket egyenlítjük ki, a melyeket pedig ki kell egyenlitenünk. Nem akarom idézni Széchenyinek a nemzetiségekre és a felekezetekre vonatkozó szavait, de már Széchenyi jelzi, hogy az egységet kell keresni, nem pedig az ellentétet. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

És azután, t. Ház, már most menjünk a nemzeti-ségi kérdés szempontjából egy kissé tovább. A néppártnak lapjai, a melyek természetesen erős néppárti hangon irnak, maguk is szítják az antiszemitizmust. Rojkó András plébános ur például, a ki a békességet, a szeretetet kellene, hogy hirdesse, hirdeti itt olyan hangon a Krestyán márczius 19-iki számában az ellentéteket, az antiszemitizmust, a milyen hangon én szerintem, ha hirdeti, büntetendő is volna, mert a felekezetek közötti ellentéteket idézi elő és izgat a felekezetek békéje ellen. (Olvassa.) »A szent apostolok isteni mesterök példája szerint szintén már antiszemiták voltak. Ezek példáját követi Krisztus egyháza . . . és antiszemitizmusunk kell, hogy győzzön.«

Igy beszél ez a lap. Egy másik lap — nincs nálam, nem tudom idézni — nem elégszik meg ezzel; azt mondja, hogy mindez helyes, de a néppárt még ezenkívül egy tót párt, kell, hogy legyen, mert eredményeket a Felvidéken csak úgy ér el, hogyha pánszláv irányzatot is követ. (Felkiáltások jobbfelől: Mind pánszláv!) És midőn látjuk, t. Ház, hogy itt a Házban bizonyos körülmétekintéssel és bizonyos gyöngéd modorban beszélnek a nemzetiségekről a néppárti képviselők, akkor látom azt, hogy abban a néppárti programmban, abban a néppárti akcióban a nemzetiségek is számításba vannak véve (Ugy van! jobbfelől.) és a nemzetiségek segítségével akarják a sikert elérni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Hát, t. Ház, a nemzetiségeknek megvannak Magyarországon a maguk jogai; a nemzetiségeknek törvények által biztosított jogait érinteni nem akarja senki, nem akarjuk mi sem. De, t. Ház, ha azokat a szélsőségeket, azokat a pánszlávoknak nevezett agitátorokat, a kikkel a felvidéken a mult időkben nem tartotta tisztességes dolognak egy párt sem összeköttetéseket keresni, ha azokat ma segítségül hívják és azokkal próbálnak ma eredményeket elérni, akkor t. Ház, ne méltóztassanak csodálkozni, hogy ha a kormány kötelességének tartja erélylyel és erős kézzel lépni fel, esetleg a választásoknál is, (Helyeslés jobbfelől.) mert azt gondolom, Magyarország érddkében nem állhat, hogy az állam integritása, az állam nemzeti jellege, az állam magyarsága ellen magukat érvényesíteni akaró tényezők úgy jussanak eredményre, a hogy én szerintem jutnának, ha kellő erélyt velünk szemben ki nem fejtenénk. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés jobbfelől. Zaj a baloldal hátsó padjain.)

Ennek az agitáczióknak következtében azután, a mely folyamatban van a tekintélyek leszállítása tekintetéből, nincs különbség a különben igen tisztelt többi pártok eljárása és a néppárt között; meg vannak a maga fényes eredményei. A magát nagyon kereszténynek nevező és szocialisztikus színezettel is bíró néppárt megláthatja, hogy az az az igazítás, a melyet folytat a tekintélyek leszállítása szempontjából hová vezet. Oda vezet, hogy megtanulják az egyes hirdetett eleveket és leszállítani próbálják a tekintélyeket szép eredménnyel; de nem elégednek meg azzal, t. ház, hogy leszállítják a kormány tekintélyét, tehetségtelennek, tudatlannak hirdelve mindenkit, a ki az államnál alkalmazást talál és keres, hanem neki mennek a papoknak is és akkor aztán jönnek az igen t. néppárti urak és kívánják, hogy — gondolom itt egy közbeszólás folytán mondhatom ezelőtt néhány nappal vagy héttel egy képviselő ur mondotta, azon sajtó ellen is erélyesen járjunk el és a perhorekált eljárás szigorát alkalmazzuk, a mely sajtó lerántja a papi tekintélyt.

Igenis, t. Ház, mi eljárunk ezekkel szemben is egyformán, különbség nélkül, azokkal az eszközökkel, a melyeket törvényeseknek tartunk és a nyugalom biztosítása szempontjából szükségesek. De mégis czélszerű, hogy méltóztassanak ismerni, hogy van egy lap — ha nem tévedek, Bács megyében, gondolom Adán jelenik meg — ez erős szocialisztikus irányzattal van szerkesztve; bizony erősen üti a kormányt, de gondoskodik a papok ütéséről is. (Élénk derűtség. Olvassa.): »Kinek higgyen a munkás? — mondja egyebek között. — Ne higgyetek a kormánynak sem, de a keresztény szocializmusnak sem.« — Azt mondja továbbá (olvassa): »Ép úgy állanak a papok dolgai, . . . ezek a népet kiszípolozzák.«

No, t. Ház, jó-e, hogy a tekintélyek állandó leszállítására való törekvések folytán most már a katedra sem tisztelet tárgya? És folytatása lesz ennek, t. urak, mert ha méltóztatnak úgy eljárni, a hogyan eljárni igéri Molnár János t. képviselő ur, hogy a politikát beviszik a templomokba, a katedrára, akkor nem a sajtóban fog ez megjelenni, hanem ott a templomokban lesznek vitatkozások (Ugy van! Ugy van! Tetszés jobbfelől.) s azt, a mit elérni akarnak, elfogják tiporni s első sorban a keresztény hitet, a isteni tekintélyt fogják megsérteni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Ellenmondások és zaj a baloldal hátsó padjain.)

Méltóztassanak meggondolni, hogy az az ut, a melyen haladnak, veszélyes, az nem felel meg a katolikus, a keresztény érdekeknek sem, sőt nem felel meg a magyar állam érdekének sem. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból.

— Forrásközlő szerkesztő: Szabolcsi Miksa. —

A sok magas hegy közül Szinait, a hegyek legalacsonyabbját választotta az Ur a kinyilatkoztatásra. Ugy történt ez azóta és mindig. A göggel soh'sem értett egyet az Ég, és csak az alázatosra és szerényre száll Isten szelleme.

*

Az idők végén Isten levágja a Jéczer-Horát (a gonosz vágyak személyesítőjét.) A tisztáknak és jámboroknak hatalmas hegynek fog látszani, a bűnösöknek és bukottaknak vékony hajszálnak. És sirni fognak ezek is, meg amazok is. Ezek sirni fognak, hogy nem tudtak ellentállani a hajszálnak, és sirni fognak amazok is, hogy is tudták legyűrni azt a hatalmas hegyet! (A gyönyörű ágadá tán azt akarja velünk megértetni, hogy azok az élvezetek, melyek után az ember vágyódik, de a melyeknek a tisztá ellentáll, mily nagyoknak és mily rendkívülieknek tetszenek a küzdőnek, míg az, ki a vágyának engedett, utólag fölismeri, hogy korántsem váltak be annak, aminek ígértek. Egy hajszál az egész; semmi; boldogságot nem hozó, a tisztességtől megfosztó. És ilyen miatt kellett nekik elbukniok!)

*

Az ötkönyvből (Tóra), a prófétákból (Neviim) és az iratokból (Keszuvim) bebizonyítható, hogy azt, ki kit vegyen el, Isten maga határozza meg. (A talmudban ugyan is e fölött vita folyik. Vannak, kik azt vallják, hogy a feleség az érdem dolga, míg Ráv, rabbi Rubén ben Asztrobéli nevében azt állítja, hogy a házasságokat az Isten köti és az ember azon nem változtathat) A Tórában (Mózes I. 24. 50) olvassuk és felelé Lábán és Beszuel szolván. *Istentől indult ki a dolog* (hogy Rebeka nejevé legyen Izsáknak) nem mondhatunk hát neked sem jót, sem rosszat (mert e dolgon ugy sem változtathatunk) A prófétákban (Birák könyve 14. 4) olvassuk atyja és anyja (Simsonnak) nem tudták, hogy *Istentől való volt a dolog* (hogy Simson feleségül vegye a filiszteusi nőt Timnatból). Az iratokban (példabeszédek 19. 14) ezt olvassuk: »Ház és birtok a szülőktől való örökség, de *Istentől való az értelmes feleség*«

*

Ha fölfelé tekintesz, (mikor feleséget keressz) *nem választhatsz*. Azért szállj inkább lejjebb egypár lépcsővel, ahol választhatsz és ahol első sorban tekintettel lehetsz magára a leányra.

*

»Egyenlően rosszak a nyomorultnak napjai, de örök lakoma (az élet) a boldog szívűnek.« (Példabeszédek 15. 15) Milyen két emberről beszélt itt a bölcs király? — A nyomorult alatt olyan férfit ért, kinek rossz felesége van, a mi a nyomorúságok nyomorúsága; a boldog szívű meg az a férfi,

kinek jó felesége van, mert a jó feleség a legnagyobb jó.

*

A házasságot ne tekintsd üzletnek és ne akarj emelkedni házasság utján. A feleséged emelkedjék teáltalad, hogy szeretet és hála töltse el irántad a lelkét.

*

A gazdag ember soh'sem tudja, ki az igaz barátja.

*

Akire ráfognak valamit, az rendesen bűnös is; és ha még sem követte el azt, amivel gyanúsítják, elkövette legalább részben; ha részben sem, elkövette gondolatban; ha gondolatban sem, bizonyára látta, hogy mások elköverték és örült neki.

*

Egy asszonyt szeress, de ne csak egy ételt egyél.

*

Jók a hüvelyes ételek, de csak, ha ritkán eszed.

*

Egyszerre ne (egyél) sokféle ételleket, inkább arra ügyelj, hogy ne mindig egysugyanazon ételek kerüljenek asztalodra.

*

Változatos konyha az egészségnek vára.

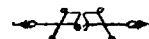
*

Egyél, mert élned kell, de ne élj azért, mert enned kell.

A holt betü és a fejlődés.

Fejedelem, ki két kedvencének fölfogását akarta próbára tenni, gabnát és gyapjút ajándékozott mindegyiköknek, szolván, majd eljövök hozzátok, hogy meglássam, mint őriztétek meg ajándékomat. Igéretét a fejedelem be is váltotta. Elment az egyikhez és kérdezősködött ajándéka után. »Megvan, oh fejedelem, — szólt — amint adtad, csak hogy a gabna dohos lett, a gyapjú meg megpállott«. Elment a másikhoz és kérdezé, hogy őrizted meg ajándékomat? »Mindakettő arra vár, — felelé, — hogy hasznát vedd, fejedelem. A gyapjúból terítőt készítetttem és a kenyeret rajta a gabnából sütöttem«. Ki volt a bölcsőbb a kettő közül?

(A midrás [Tana d'bé Eliáhu] e kis elbeszélése a karaiták szektája ellen irányul, kik a szóbeli tant, a tulajdonképeni fejlődést el nem fogadták és csupán csak az írott tant ösmerték el. A kizárólagosan a holt betüre való támaszkodás, lehetetlenné tette ennél a felekezethnél a fejlődést, úgy hogy, az elbeszélés szavaival élve: gabnája megdohosodott, gyapjuja megpállott.)

Nyugodt tudsz maradni?*— *Rottenburgi Meir, 14-ik század.* —

Oh, jaj!
 Vége, Uram, törvényörző várának,
 Vad erővel sorainkra támadnak!
 Hallod, hallod? hogy nyögnek a gyengék!
 Kinjük szörnyű . . .
 Ugy átérzem, mintha köztük lennénk!
 Fegyverek csörögnek . . . mindenütt temetnek
 S kínzóink gonyolnak, gyilkosink nevetnek.
 Fráintra törnek dühödtt üvöltéssel
 S marczangolják testük kiköszörült késsel.
 S kik téged gyaláznak — oh, hogy ezt megérem —
 Halomra gyilkolják fivérem, testvérem,
 Hőborgó tengerre fog vérük dagadni . . .
 S te, oh, Uram, mégis nyugodt tudsz maradni?!

Kiválasztott néped tisztátlannak mondják:
 Törvényednek pedig mi viseltük gondját!
 Üldöznek, kergetnek, nem szabad pihenniük,
 Hol innen, hol onnan hajszoznak ki bennünk!
 Gyűlötnék, átkoznak, kitérnek előlünk,
 Istenem, Istenem, mi lesz már belőlünk?
 Mintha künn tigrisek állatának lesbe:
 Nem merünk kimenni se nappal, se este!
 S hogyha alázattal fejet, térdet hajtunk:
 Boszúállók serge vadul vihog rajtunk,
 Husunkba szeretne mindannyi harapni . . .
 S te, oh, Uram, mégis nyugodt tudsz maradni?!

Minek kő az utcán?
 Befedi gyermekink, asszonyaink csontja,
 S szemünk érte könnyjét hasztalanul ontja.
 Ellenünk tombolnak, vesztünkre gondolnak,
 Friggyünkön kacagnak, nem tartják komolynak.
 Övék az akarat! s mi vagyunk a bábok,
 Munkáinknak jutalma szidalom és átok!
 Fejletlen ficzkóik ránk küldik nevetve,
 Űssenek új sebet behegedt sebekbe!
 Hajrá, hajrá! jönnék . . . elő lámdzsa, kopja,
 Az az igaz hős, ki sziveinkbe dobja!
 Szárnak és vagdოსnak, döfnek és égetnek,
 Boldogok, ha róbunk élő húst téphetnek!
 S hogyha már fegyverrel nem árthatnak nélcünk,
 Vermeket ásnak meg, valamerre lépünk,
 Nem merünk megállni, nem merünk szaladni . . .
 S te, oh, Uram, mégis nyugodt tudsz maradni?!

Roboz Andor.

* Meiernek ez a hatalmas éneke az 1349-iki zsidóüldözésekre vonatkozik, mikor magában Speyer városában 1800 zsidót égettek meg.

Dohánypénz.

(Folytatás és vége.)

A káplár Blájjer is gondolkozik, hogy mit tegyen. A dohánypénzt elő kell kerítenie akárhonnét, mert ha holnap reggelre a rapportnál nem tudja átadni a főhadnagy urnak, akkor leszámolt a két csillagjával és szabadságával.

Indulatosan kiált a megrontójára:

— Most mi lesz? Miből adom be a dohánypénzt?

A káplár Steiner összetörve nyögi:

— Az csak két forint. De az én főhadnagyom tiz forintja!

Tizenkét forint. Rettenetes összeg egy szegény katonának. Honnét kerítik elő.

A kávéházat sápadtan hagyja ott a két katona.

— Segíts rajtam, testvér, könyörög a Steiner, kérj valahonnét kölcsön a számomra tiz forintot.

Blájjer keserűen kaczag.

— Én segítsek? Mikor engem is beledöntöttél a bajba? Bár magamon tudjak segíteni. Mondtam, ugy-e, hogy a kártya lesz a megölőd, — most mind a kettőnknek a megölője.

Oda érnek a század élébe. Bemennek a czugba és tünődnek, hogy mit tegyenek. Kölcsön kérni a századból valakitől? Kinek van annyi pénze? A városban valakitől kérni? Ki ad egy katonának annyi pénzt! Hátha visszakérnék attól, a ki elnyerte?

Az biztosan már elment a kávéházból, és tudja Isten, hol lehet.

Ott ül a két káplár a strózsákon és dul bennük a lelkiharcz.

— Látod pajtás — szól a Blájjer — most már kiszolgáltunk. Letelt az időnk. Én nem érem meg a holnap reggelt, mert attól a rapporttól, a melyiken a dohánypénzt én nem tudom beszoolgáltatni, csak így tudok megmenekülni . . .

A bakák nem tudják, hogy két ember halálgondolattal vivődik a szobában és évődnek egymással

Az infanteriszt Bagotainak szakadt az Aermelleibel nevezetű ruhadarabja, tehát oda adta a snájdernek varrni. Azt holnap be kell jelenteni rapportnál németül és az nem utolsó munka. Tanulja a mondást:

— Herr Hopmány, ik mendegite horzám, daz isz örömlájbli schnájder! Ez tulajdonképen ugy hangzanék hogy: Herr Hauptmann ich melde gehorsamst, dass mein Aermelleibel beim Schneider ist. — Hanem akkora német mondás elmondására a Bagotai nem alkalmas. Azt mondja, hogy otthon se tudott ministrálni, nem hogy katonáéknál tegye.

— Ugy-e komám, szól hozzá a szomszédja, a Piros Jancsi, örömlájbli az igazán. Örülsz'neki, hogy hordhatod.

— Én csak örülök, vág vissza a Bagotai, de te meg rihatsz, téged ugy se sirat otthon senki.

Ezért kapott a Piros Jancsitól egy oldalbaütést.

Azt beszélük tudniillik a szegény Piros Jancsiról, aki árva gyerek, hogy mikor berukkolt és felült a gőzösre, hát nem volt senkije, a ki kísérje és mikor látta, hogy a pajtásait hogy siratták az otthonmaradtak, kit a szeretője, kit a szülei, elfacsarodott a szive és egy ott ögyelgő gyereket jól pofon vert.

— Ne, te meg sirass engemet!

A gyerek persze, hogy riva fakadt az ütés miatt, hanem Piros Jancsiról fönnmaradt a mondás, hogy a siratója a pofonokért sirt.

Nevetnek a bakák, csak a két káplár szomorkodik a sarokban.

Egyszerre felugrik a Blájjer.

Pajtás, szólt a Steinernek, te veszedelembe döntöttél mindkettőnket. Itt csak egy menekülés van: a pénzt előkeríteni. De kitől? Czivil nem ad, katonának nincs. Tudod mit teszek? Elmegyek a főhadnagy urhoz

és megjelentem neki a dolgot. Hadd tudja meg már ma, hogy holnap áristomba tétet.

A másik előtt még csak most tűnik föl egész valójában a dolog borzalmassága. Ha Blájjer elmegy a főhadnagy urhoz és kijelenti neki, hogy hol a dohánypénz, őt kettős büntetés éri.

— Ne menj, az Isten is áldjon meg, ne menj! Hát ha össze tudjuk valahonnét szedni a pénzt.

— Nem; elmegyek. Gyere te is. Legalább te is megtudod, mit kell várunk.

A főhadnagy ur bent lakott a kaszárnyában. A »kutyamosója«, ez a tiszt szolga neve, ha van a gazdájának kutyája, ha nincs, már a századnál van, a főhadnagy ur tehát otthon van a lakásán.

A káplár Blájjer dobogó szívvvel áll meg az ajtó előtt. Bemenjen, ne menjen? Bemegy!

Megkopogtatja az ajtót.

— Herrein!

A főhadnagy ur ül az asztala előtt és ír. Valami rózsaszínű papirosra ír, a milyenén pénzt szokott az ember kapni. Talán a főhadnagy úr is küld valakinek. Ámbár hogy nem tudám kinek küldi, mikor nincs katonafia. Meglepetve néz a belépőre.

— Was ist Korporal?

A káplár nem tudja hogyan kezdjen a mondáshoz.

A főhadnagy ur feláll az asztaltól, odaáll a káplár elé és keményen rákiált:

— No mi az? Mit akar? Minek jött? Beszél már, vagy befagyott a szája? Sie Trottel!

— Főhadnagy ur, jelentem alássan... a pénz... a dohánypénz...

— No, mi van a dohánypénzzel?

— Igen... a dohánypénz... én a zsebembe tettem és kimentem a városba, azután a kávéházba...

— Elvesztetted, ugy-e kutya?

A káplár félreértette a szót.

— Főhadnagy ur, alássan jelentem, ... nem én vesztettem el...

A főhadnagy indulatosan toppant a lábával.

— De elvesztetted! Elvesztetted a zsebemből... Ugy-e elvesztetted! Kiesett a zsebemből!... Mondod már, hogy elvesztetted!...

— Javohl, elvesztettem. És most nem tudom, mit tegyek, mert holnap a rapportnál nem tudom átadni. Hát azért jöttem és...

— Hát mi vagy te, vén banya? A ki nem tud a pénzre vigyázni. Azért tettelek meg altiszté?

Mikor a főhadnagy ur valakit tegezett, akkor igen haragudott.

— Nem szégyenled magadat. Pénzt elveszteni. Kincstári pénzt. Tudod-e, mi az?

És élesen belenézett a káplár szemébe.

A káplár nem állotta ki a pillantást, lesütötte a szeméit.

— Főhadnagy úr jelent...

— Ruhig!! Kutya vagy gazember, aki nem vigyázott a császár pénzire. Az ilyenért le kellene borotváltatnom azt a két csillagot a gallérodrol, be kellene, hogy csukassalak őt esztendeig sánczfogságra, hogy... hogy fejbe lövessélek... Tudod-e mit tettél, Schuft! Mennyi volt az a pénz? — és nyult az erszénye után.

A káplár Blájjernek végigcikkázott az agyán egy gondolat és eszébe jutott a szegény pajtása, a ki odakin halálos aggodalmak között várja őt és elszántan szólt:

— Sok volt, főhadnagy ur. Tizenkét forint!

A főhadnagy ur visszahökkent.

— Mit mondtál? Tizenkét forint? Dohánypénz 12 forint? Te kutya, hazudsz! Annyit az egész század se fizet be? Mond már, hogy hazudtál!

— Nem hazudtam, annyi volt. Tizenkét forint volt, főhadnagy ur, nem mind dohánypénz, az igaz, és nem mind az enyém!

— Nem mind a tied!! Hát a dohánypénz a tied volt, nem az aeraré? Hát kié volt?

— A pajtásomé, a káplár Steineré, aki...

— Aki épen olyan gazember mit te vagy, akit ép úgy mit téged holnap beállítalak célfigurának, mert egyébre nem vagytok méltók. Akit teveled együtt most mindjárt összeapítalak... Hát az a másik gazember kölcsönadta neked azt a sok pénzt?

— Nem főhadnagy ur, hanem ő is nagy bajba van, elkár...

A főhadnagy nen engedte kimondani a veszedelmes szót.

— Csend!! Bajba van! Majd adok neki bajt. Nicht genug ein Hallunk!... Hát mi közöm nekem hozzá ha bajba van? Meg ha te is bajba vagy? Geschieht euch Recht!... Tizenkét forint...

Rávágott az asztalra, hogy csak úgy távozott rajta minden.

— Te kutya, ha máskor nem vigyázol a dohánypénzre, bezáratlak, hogy megfeketedsz a börtönben. Itt van a pénz, kölcsön. Érted, kölcsön. Megadod, a mint tudod! Értetted? Az a másik keressen más bolondot. Azt ép úgy fel kellene kötni, mint tégedet. — Tizenkét forint!! Összevasaltalak benneteket hogy eszetekbe jusson a mai nap! Tizenkét forint...

És odahajította a káplárnak a pénzt. Mind a tizenkét forintot...

A káplár utána nyult a pénznek és nem állhatta meg, hogy ki ne törjön belőle az indulat:

— Az isten áldja meg a főhadnagy urat!

A főhadnagy ur elkáromkodta magát csunyájul és akkorát kiáltott, mint mikor az ég zörög.

— 'S Maul halten! Hallgatsz, hunczut kutya! Mi vagy te, vén asszony, vagy katona? A katona nem hálálkodik, mert az semmiféle főrifftban sem áll. A katona, ha feljebbvalója szól hozzá, ismétli a parancsot, a mit kapott tőle, összeüti a bokáját, szalutál, sarkon fordul és megy. Verstanden?

A káplár Blájjer azt mondta: Javohl, összeütötte a bokáját, szalutált, sarkon fordult és ment...

Mert a főhadnagy ur, Emerik Keresztessy Edler von Nagykatolna und Kis-Kereszt igen kemény ember, a ki úgy osztogatja a hat óra vasakat, mint a záporosó... mikor a káplár Blájjerrel beszél. Ellenben igen udvarias levelet tud írni egy másik embernek, aki szintén a Blájjerok nagy családjához tartozik, mikor azt írja neki, hogy várjon el jövő elsejéig avval az egy pár forinttal, amivel tartozik neki, mert most nem tudja megküldeni. Elköl tölte. Nincs. Bukétát vett egy szép kisasszonynak, vagy mit csinált vele, — elég az hozzá, hogy már nincs...

Hazai Hugó.

